

4/2017

SFV

magasinet

Bildning & Kultur

Finland 100 år ~ Språköar ~ Jan-Erik Stenman ~ Småbarnspedagogik

Nr 4
November 2017
Volym 12, 3. årgången

UTGIVARE
Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
sfv@sfv.fi

SFV:s kultur- och bildningstidskrift
utkommer 4 gånger år 2017

Nr	1	2	3	4
Materialdag	20.1	7.4	8.9	10.11
Utdelas	2.3	15.5	16.10	15.12

REDAKTION
SFV, Annegatan 12,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter och YouTube.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**
Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

REDAKTÖRER
Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi
Christine Skogman
christine.skogman@sfv.fi

LAYOUT
Pia Pettersson

PÄRMFOTO
Pamela Friström

Grano Oy, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

FOTO: PIA PETERSSON

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Entusiasm och stöd
- 6 Kort
- 8 Ansök om SFV:s vistelsestipendier
- 9 Studiefonden – ett fondsamarbete om studiebidrag
- 10 Jämn utdelning
- 13 Bengelsdorff: Frivilliga brandkåren och Newton
- 14 Svenskan i Finland delar medborgarnas åsikter
- 16 SFV:s pappersfotografier äntligen arkiverade
- 18 Året när eleverna lärde sig mycket om Finland
- 22 Läspulsen skall väcka läslusten
- 25 Kolumn: Även närhistorien blir gammal
- 26 Starka tillsammans på språköarna
- 30 Nätverksträff viktigt forum för småbarnspedagogerna
- 32 Såbarnspedagogik utifrån barnets bästa
- 33 Kolumn: Makt utan ansikte
- 34 Ny solig modell för minnessjuka
- 37 Julen 1917 – både hemvan och annorlunda
- 40 Det finlandssvenska landsbygdsnätverket bygger broar
- 41 Spännande studie om affärssamverkan på landsbygden i Kvarkenregionen
- 42 Kultur och karameller
- 45 Recension: ”En sköldpadda som vilar på ett öppet plan”
- 46 Recension: En morgonsjäl i en professorsrock
- 47 Medlemsvård
- 48 Frågan
- 49 SFV fakta
- 50 Författare på djupet
- 54 Boklådan
- 58 Kryss / sudoku / anagramjakten

”

Aktivitet under pensionsåren hänger förstås på att man har fysiken och hälsan i behåll – tur helt enkelt. Jag har också haft tur med att jag alltid fått syssla med sådant som jag gillar. Styrelseposten i SFV känns lämplig och bra.

Jan-Erik Stenman, s.10

FOTO: PIA PETERSSON

18

Eleverna i årskurs 1–6 i Vindängens skola i Esbo och Solf skola i Korsholm har under ett helt läsår haft Finland 100 år som ett övergripande tema i undervisningen. Det officiella temat för 100-årsjubileet, Tillsammans, har konkretiserats genom möten med den äldre generationen.

► *Sidan 18*

30

Helsingfors stad och Barnvårdsföreningen i Finland r.f. arrangerade en nätverksträff för småbarnspedagoger 9–10 november i Helsingfors. Cirka 100 personer från Svenskfinland deltog. **Nina Fabricius**, chef för småbarnspedagogiken vid Helsingfors stad, anser att ledare inom den svenska småbarnspedagogiken behöver träffas och lära sig av varandra.

► *Sidan 30*

34

Av alla konstformer så är vården den vackraste, säger **Taina Semi**. Hon står mitt i en ring som består av vårdare från Villa Anemone, ett vårdhem för demenssjuka i centrum av Karis. Det är knäpptyst.

► *Sidan 34*

Frågor om donationer till SFV samt SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
joohan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Frågor om SFV:s ekonomifunktion eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Frågor om SFV:s tävlingar, pris och medaljer samt medlemskap.

CAMILLA NORDBLAD
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Frågor om SFV:s bidrag och stipendier

VIVEKA ÅBERG
KOORDINATOR
viveka.aberg@sfv.fi
stipendier@sfv.fi
040-5331 710

Frågor om SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Frågor om föreningsverksamhet

STEFAN ANDERSSON
PERSONALADMINISTRATÖR
(ÄVEN EKONOMI)
stefan.andersson@sfv.fi
050-441 0630

Frågor om SFV:s studiecentral

SIXTEN SANDSTRÖM
REKTOR FÖR
SFV:S STUDIECENTRAL
sixten.sandstrom@sfv.fi
050-4824329

Frågor om lokal utveckling & projekt

ANN-SOFI BACKGREN
SPECIALSÄKKUNNIG
ann-sofi.backgren@sfv.fi
050-522 26 42

Frågor om studiecentralens kurser och föreningsverksamhet

SEBASTIAN GRIPENBERG
VERKSAMHETSOMBUD
NYLAND
sebastian.gripenberg@sfv.fi
050-441 0818

Frågor om festsalen G18 och bokningar

TOM SUNDBERG
VAKTMÄSTARE
tom.sundberg@sfv.fi
050-366 6436

Frågor om studiecentralens kurser och studiecirklar

BEATRICE ÖSTMAN
VERKSAMHETSOMBUD
ÅBOLAND
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

Frågor om SFV:s kommunikation, publikationer och annonsering

RABBE SANDELIN
REDAKTÖR
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Frågor om studiecentralens kurser

ANNA-KARIN ÖHMAN
VERKSAMHETSOMBUD
ÖSTERBOTTEN
anna-karin.ohman@sfv.fi
050-3421 890

CHRISTINE SKOGMAN
INFORMATÖR
christine.skogman@sfv.fi
050-4340 620

Entusiasm och stöd

När vi beskriver SFV i kortfattad form i till exempel broschyrer berättar vi om föreningens långa historia och uppdrag, och vi slår fast att ”vi entusiastmerar och stöder med bidrag, stipendier, pris och medaljer”. Våra årliga bidragsansökningsperioder och våra bidrag är kända för många i den finlandssvenska organisationsvärlden – beskedet från den senaste ansökningsomgången gick ut i november. Men jag vill gärna även lyfta upp den andra sidan – som även i pengar mätt utgör en stor del av vår verksamhet; stipendierna, prisen och medaljerna.

För många kan vistelsestipendier, pris och medaljer kännas som ett förlegat sätt att belöna arbets- och frivilliginsatser, men man behöver bara titta på vår Youtubekanal och på referaten från SFV:s vår- och utdelningsfest: det går inte att ta miste på att den här sortens belöningar är enormt uppskattade av mottagarna, och att de på riktigt entusiastmerar och sporrar vidare. Det är också det som är tanken – att inte bara belöna för fina insatser, utan att sporra till nya.

Ofta är det fråga om personer som arbetar i det dolda eller i bakgrunden. Personer som en längre tid arbetat och kämpat för svenskspråkig bildning och kultur i Finland – inte sällan helt oavlönat. Vi har valt att belöna de här insatserna, eftersom vi vet att även fina strukturer och organisationer behöver eldsjälar för att slutresultatet skall bli riktigt bra.

De senaste åren har vi bjudit in allmänheten att nominera till våra pris och medaljer på www.sfv.fi/nominera. Nomineringstiden går ut den sista december. Välkomna med att belöna! Även våra vistelsestipendier för lärare, kulturarbetare och författare kan sökas fritt på www.sfv.fi/stipendier. Samma tidsgräns gäller.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Skriv
eller ring!

www.sfv.fi | sfv@sfv.fi | 09-684 4570 | abo@sfv.fi | vasa@sfv.fi

SFV delar ut 424 825 euro till organisationer

SFV beviljade totalt 424 825 euro till 106 organisationer för projekt inom bildning och kultur. I september kunde organisationer ansöka om allmänna bidrag. Antalet bidragssökande var 315. Samtliga sökande fick besked per e-post i november och finns listade på www.sfv.fi. De beviljade bidragen utbetalas 31.1.2018.

Ansökningsperioden i september gällde organisationer som verkar enligt kalenderår.

Sök SFV:s allmänna bidrag i februari 2018

Ansökningstid: 1–28.2.2018
Projektstid: juni 2018–maj 2019
Kriterierna publiceras i mitten av december 2017 på www.sfv.fi.

Vem söker i februari 2018?
Organisationer som verkar enligt skolårets läsår och privatpersoner.

- Organisationer**
- Kommun/stad (skolor, daghem, bibliotek och övriga enheter)
  - Registrerad förening
  - Annan bolagsform med allmännyttig verksamhet

- Privatpersoner**
- Lärare (även lärare som undervisar svenska i finskspråkiga skolor)
  - Barnträdgårdslärare (även övrig personal på daghem, förskola och eftis)
  - Bibliotekarier
  - Kulturarbetare (inom musik, teater, konst eller litteratur)

Gruppansökningar tas inte emot. Om flera privatpersoner ansöker för samma ändamål, skickar alla in en separat ansökan.

Mera information: stipendier@sfv.fi eller SFV:s kansli, tfn 040-533 17 10.

Skolan och bildningen igår, idag och imorgon!

Seminarieret *Skolans och bildningens betydelse för det nordiska samhällsbygget igår, idag och imorgon!* ordnas den 26.1.2018, kl. 10–12 i Festsalen, SFV-huset G18, Georgsgatan 18, Helsingfors. Program:

- *Bildning och skolan igår, skolans idéhistoria och historia fram till 1950-talet*
- *Bildning och skolan i dag, skolan 1950–2020*
- *Bildning och skolan imorgon, skolan i framtiden 2020–2050*

Vid seminariet medverkar bland annat docent **Janne Holmén**, professor **Laura Kolbe**, bibliotekarie **Ylva Larsdot-**

ter, professor **Henrik Meinander** och chefredaktör **Janne Wass**.

Publiken har möjlighet att ställa frågor. Seminariet modereras av projektchef **Henrik Huldén**. Seminariet är parallellspråkigt (var och en är välkommen att använda finska eller svenska).

Arrangörer: Svenska folkskolans vänner, Helsingfors universitet och Alumnerna vid Helsingfors universitet, Sivistysliitto Kansalaisfoorumi samt Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland.

Tilläggsinformation:
janne.wikstrom@hanaholmen.fi.

Infotillfälle om stroke och afasi

Den 6 februari 2018 kl. 14–16 på Café Engel (Alexandersgatan 26, Helsingfors) arrangeras ett infotillfälle om stroke och afasi i samarbete med **Marika Railila** på Hjärnförbundet. Föredrags-hållare är **Peter von Koskull**, initiativtagare till Stroke- och afasifonden inom SFV, grundad 2009.

Stroke- och afasifonden har som syfte att sprida kunskap om stroke och afasi främst på svenska, att understöda olika former av rekreation för såväl personer som insjuknat i stroke, och deras anhöriga, samt fortbildning av personer som i sitt arbete eller i frivilligt arbete möter strokepatienter. SFV säljer hyllnings- och minnesadresser till stöd för fonden. <https://www.sfv.fi/sv/stod/>.

SFV-föreningarnas stadgar ses över

Styrelsen för Svenska folkskolans vänner understödsförening rf behandlade på det styrelsemöte som följde på föreningens årsmöte en motion som yrkade på att se över stadgarna för Svenska folkskolans vänner rf och Svenska folkskolans vänner understödsförening rf, med sikte på en modernisering av förvaltningen.

Stadgarna för de två föreningarna har under sommaren 2017 gått igenom av två oberoende jurister, som presenterat preliminära idéer till hur stadgarna och det inbördes förhållandet mellan de två SFV-föreningarna eventuellt kunde utvecklas. Föreningarnas administrativa organ tar i sinom tid ställning till ärendet.

Topeliusfester och utdelning av Topeliuspriset 2018

Fram till 10 december 2017 har medlemmar i SFV, SFV:s understödsförening och medlemmar i Finlands Svenska Publicistförbund kunnat nominera kandidater till Topeliuspriset – det finlands-svenska publicistpriset. Prisets storlek är 7500 euro och ges för en aktiv, pågående journalistisk gärning.

Priset delas ut av SFV och Finlands Svenska Publicistförbund på söndag 14.1.2018 kl. 16 under Topeliusfesten i

Stjärnhallen, Nykarleby. Festen arrangeras av Nykarleby Kultur & Fritid och är öppen för alla intresserade. Festtalet hålls av Stina Ekblad. Mera information finns på Nykarleby stads webbplats www.nykarleby.fi.

Samma dag kl. 12-15 arrangerar SFV ett seminarium om Topelius på Juthbacka Herrgård. Seminariet är öppet för alla intresserade. Mera information och anmälan: www.sfv.fi.

SFV:s historiska porträttgalleri

SFV-kansliets väggar pryds av många fina porträtt på föreningens ordförande och kanslichefer (som tidigare kallades sekreterare). Två långvariga och för SFV:s utveckling viktiga kassörer/skattmästare finns också bland porträtten. För ett år sedan bifogades minibiografier intill konstverken, så att det är lättare att ta del av personens roll i SFV:s utveckling och i samhället. Nu finns porträttsamlingen även som en virtuell utställning på nätet, där man kan klicka på porträttet, få fram biografisk information om personen, samt information om konstverket. Adressen är www.sfv.fi/historia.

1898

SFV skötebarn har länge varit svenskspråkiga skolor på finskspråkiga områden. Kasaböle privata svenska folkskola i Satakunta (Merikarvia) i Satakunta, på gränsen till Sydösterbotten, är ett exempel på detta. Skolan inrättades 1898 och utbyggdes med en lägre folkskola år 1919. Skolan hade åren 1920 till 1958 en initiativrik lärare, Lennart Appelö, som där utförde hela sin livsgärning.

SFV-kalendern kunde bl.a. konstatera: "Lennart Appelös sega och uthålliga kamp för skolan i Kasaböle utgör en av de märkligaste insatserna i de svenska gränsbygdernas odlingshistoria".

Förfinskningen av Kasaböle skedde ändå tämligen snabbt. År 1951 gjorde direktionen för ortens finska folkskola ett försök att via Skolstyrelsen få den svenska skolan indragen. Detta lyckades inte, men år 1967 hade relevantalet vid den svenska skolan gått ner så mycket att skolan måste upphöra. Garantiföreningen för Kasaböle skola beslöt därefter att överlåta sin egendom att förvaltas av SFV.

Kasaböle privata svenska folkskola år 1930

Biskops Arnö

FOTO: ANNA CLAREN

Ansök om SFV:s vistelsestipendier

I december kan lärare, barnträdgårdslärare, bibliotekarier och kulturarbetare ansöka om SFV:s två månader långa vistelsestipendier i Ingå skärgård och i Västanfjärd under sommaren 2018. För första gången är det även möjligt för författare att ansöka om en tre veckor lång vistelse på Biskops Arnö i Sverige. Ansökningstiden för SFV:s vistelsestipendier är 1–31.12.2017. Ansökan sker elektroniskt via ansökningsblanketten på SFV:s webbplats: www.sfv.fi/ansok.

BISKOPS ARNÖ. SFV:s nyinrättade vistelsestipendium för författare gäller en tre veckor lång vistelse på Biskops Arnö vid Mälaren i Bålsta, Sverige. Vistelsen skall ske under perioden april 2018 till mars 2019. SFV bekostar uppehållet samt tur- och returresan. Stipendiaten kan under vistelseperioden på egen bekostnad ta del av kursutbudet och aktiviteterna som ordnas på Biskops Arnö. Kriterierna för att ansöka om stipendiet är finländskt medborgarskap, skönlitterär verksamhet på svenska och 1-3 utgivna böcker på svenska.

BEIJARHOLMEN. SFV ger möjlighet till en två månader lång sommarvistelse på Beijarholmen i Barösund, Ingå, för lärare och barnträdgårdslärare. Beijarholmen är ett paradis med sina fina stränder och mjuka klippor. På holmen finns två välutrustade stugor med kök, matrum, sovrums och var sin bastu. Stället lämpar sig ypperligt för en barnfamilj och den ena byggnaden kan fungera som gäststuga. Vistelsen förutsätter praktiska färdigheter i båthantering och navigation och en båt står till förfogande under hela vistelseperioden. Vistelsen är hyresfri, men stipendiaterna svarar själva för konsumtionskostnaderna.

- Vistelsen fördelas enligt följande:
- En lärare under perioden 15.5.–14.7.2018.
  - En barnträdgårdslärare under perioden 16.7.–15.9.2018.

FOTO: RABBE SANDELIN

LILLHOLMEN. Kulturarbetare och bibliotekarier man ansöka om en två månader lång sommarvistelse på Lillholmen i Västanfjärd. Lillholmen är ett idylliskt allmogetorp, naturskönt beläget med en barnvänlig simstrand och väg ända fram. Huvudbyggnaden består av två rum och kök och en vindsvåning med ett litet sovrums. El och rinnande vatten finns. I den separata bastubyggnaden finns dessutom ett sovrums, idealiskt för gäster. Det finns tillgång till roddbåt och en liten motorbåt. Vistelsen är hyresfri, men stipendiaterna svarar själva för konsumtionskostnaderna.

Vistelsen fördelas enligt följande:

- En kulturarbetare under perioden 15.5.–14.7.2018.
- En bibliotekarie under perioden 16.7.–15.9.2018.

Studiefonden

– ett fondsamarbete om studiebidrag

Text *Christine Skogman* ~ Foto *Rebecka Hägert*

Många finlandssvenska studerande på högskolenivå har i något skede under sin studietid varit i kontakt med Svenska studiefonden. Årligen beviljar Studiefonden bidrag för heltidsstudier som leder till första examen på högskole- eller universitetsnivå i Finland eller i utlandet. SFV:s årliga andel av de utbetalade bidragen är 100 000 euro.

I år delade Studiefonden ut sammanlagt 611 250 euro till 803 studerande vid högskolor och universitet. I årets utdelning prioriterades ansökningar för utbytesstudier och utlandspraktik. **Oliver Engström** studerar företagsekonomi med inriktning på internationell handel vid Novia i Vasa. Han fick via skolans internationella handledare vetenskap om bidragsmöjligheterna, och våren och sommaren 2017 tillbringade han i Tyskland i Karlsruhe, på Hochschule Karlsruhe Technik und Wirtschaft, med stöd av Studiefonden.

– Erfarenheterna från tiden utomlands vill jag inte vara utan. Jag fick fritt välja kurser från skolans internationella program men höll mig mestadels inom mitt eget område, det vill säga företags ekonomi, berättar Oliver.

– Känslomässigt pendlade jag mellan extrem frustration över den tyska byråkratin och det enorma papperskriget den medför, och glädje över att kunna resa runt i Europa och upptäcka länder och kulturer med nya vänner. Det har varit motgångar och medgångar, ett enda stort

Simon Hagman studerar till socionom vid Novia i Vasa. Studiebidraget från Studiefonden underlättade familjens ekonomi märkbart.

äventyr, säger Oliver, och tillägger att han varmt rekommenderar andra att studera utomlands om möjligheterna finns.

Simon Hagman studerar för tredje året till socionom med inriktningen familjearbete vid Novia i Vasa. Han har familj bestående av frun **Alice** och döttrarna **Lydia** drygt 2 år, och **Leona** snart 1 år.

– Bidraget från Studiefonden underlättade familjens ekonomi märkbart. Både jag och min fru studerar till socionom, och det är som känt inte alltid lätt att få ekonomin ihop som studerande. Tack var bidraget kunde jag släppa oron kring ekonomin för en tid, säger Simon.

Det var år 2004 som Svenska studie-

studerande och blev en del av Svenska kulturfondens organisation. Då enades Svenska kulturfonden, Föreningen Konstsamfundet och Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne om Studiefondens verksamhet och blev dess bidragsgivare. Lisi Wahls stiftelse för studieunderstöd kom med i samarbetet något år senare. SFV anslöt sig år 2013.

Maria Bergenwall, ombudsman för Studiefonden, berättar att Studiefonden förutom bidrag för heltidsstudier på högskolenivå, även beviljar understöd till

svenskspråkiga gymnasier, yrkesskolor och folkhögskolor för utdelning av elevstipendier.

– Fram till 2006 beviljade Studiefonden understöd till studerande vid yrkesskolor. Idag beviljar vi dessa bidrag till läroanstalter i form av elevstipendier. I år uppgick utdelningen till läroanstalterna till nästan 170 000 euro, berättar Maria.

I februari 2018 är det igen dags att ansöka om bidrag från Studiefonden. Man kan då ansöka om stipendium för studier som sker vårterminen 2018 och/eller läsåret 2018–2019. Mera information finns på Studiefondens webbplats www.studiefonden.fi.

Text & Foto Rabbe Sandelin

JÄMN UTDELNING

Jan-Erik Stenman är ny styrelseledamot i SFV sedan årsmötet i mars. Han arbetade senast som vd på pensionsförsäkringsbolaget Veritas, och innan dess som finansdirektör på Nokia, stationerad i USA. Efter pensioneringen har han fortsatt med uppdrag på konsultföretaget PBI, som verkar som brobyggare mellan den akademiska världen och exportindustrin.

Lunch i Saluhallen. Jan-Erik Stenman är Åbobo sedan tiden på Veritas Pensionsförsäkring. "Det är en intressant och trevlig stad, och de smidiga kommunikationerna gör att jag ser fram emot att förbli Åbobo".

”

Det görs också mycket saker i bakgrunden och samarbetena syns inte speciellt tydligt. Fonderna kunde gott lyfta på svansen lite mer.

Att inte lägga sig på kistlocket efter pensioneringen kändes naturligt för Stenman.

– Jag har alltid velat hålla mig sysselsatt. Nu har jag möjlighet att använda mina internationella kontakter inom exportindustrin. Det är samtidigt en chans att hålla sig uppdaterad, vilket är tillfredsställande, och även en trevlig utmaning.

Stenman kallar det en bättre "exit" in till ett nytt livsskede, där hans erfarenheter och kunskaper kan komma till nytta.

– Men jag är mycket selektiv, jag koncentrerar mig på PBI och på styrelseposten i SFV. Jag vill göra ett så gott arbete som möjligt där jag engagerar mig.

Stenman säger att pensionering inte skall innebära att livet tar slut.

– Aktivitet under pensionsåren hänger förstå på att man har fysiken och hälsan i behåll – tur helt enkelt. Jag har också haft tur med att jag alltid fått syssla sådant som jag gillar. Styrelseposten i SFV känns lämplig och bra.

– Jag kände både tidigare kanslichefen **Christoffer Grönholm** och några tidigare ordförande, så föreningen var inte okänd för mig. När jag blev kallad öppnade sig en chans att komma in och lära mig lite mera om verksamheten.

Jan-Erik Stenman är ödmjuk inför uppgiften.

– Efter bara ett halvt år i styrelsen anser jag att jag fortfarande skall lära mig saker. Så jag vill inte i det här skedet komma med några radikala förslag. Förhoppningsvis kan jag hämta in något värdefullt med min erfarenhet av även stora organisationer.

En skeptiker kan fråga sig vad Stenmans erfarenhet som finansdirektör i USA kan ge SFV, men Stenman påminner om att en längre utlandsvistelse inte bara är fråga om en arbetserfarenhet.

– Är du tillräckligt länge utomlands och lever med din familj där, blir du en del av det omgivande samhället, och du ser på riktigt hur till exempel utbildningssystemet eller frivilligverksamheten fungerar. Det ger nya infallsvinklar och nya perspektiv.

POSITIV SFV-UTVECKLING. Jan-Erik ser mycket som är positivt i SFV:s utveckling de senaste åren.

– Det tycks finnas en bra medvetenhet om att man inte har obegränsade resurser, och att man därför strategiskt funderar på hur man bäst kan utnyttja de resurser som finns. Det är också mycket bra att SFV:s styrelse gått tillbaka och sett på föreningens syftesparagraf, som ju är den måttstock som skall ställas mot all verksamhet, och allt det man är med om att stöda.

Stenman säger att ett klart och tydligt uppdrag även är något som motiverar personalen.

– Det är precis lika viktigt i en kunskapsorganisation, som i ett exportdrivet företag i teknologibranschen.

Stenman ser att SFV:s uppdrag har två huvudfäror.

– Antingen stöder man något kontinuerligt, eller så initierar man och får igång verksamheter så att de får ett eget liv. Det viktigaste är ändå att man hela tiden utvärderar vad man håller på med. Man borde inte vara rädd för att någon verksamhet eventuellt upphör. Det frigör nämligen resurser för ny verksamhet.

En annan observation Stenman gjort under sitt halvår i SFV:s styrelse är att nätverkanter och samarbetet på den finlandssvenska kultur- och bildningsfronten är bredare och mer intensivt än vad kanske allmänheten känner till.

– Det görs också mycket saker i bakgrunden och samarbetena syns inte speciellt tydligt. Fonderna kunde gott lyfta på svansen lite mer.

"HÅLL I HATTEN". Trycket på fonderna är stort och det är frestande att under goda tider gå med i projekt där man kanske sträcker sig lite för långt.

– Det gäller att under goda år hålla i hatten och inte bli fartblind. Jämn ut-

Jan-Erik Stenman är ny ledamot i SFV:s styrelse. Han är pensionär men gör på deltid en arbetsinsats som brobyggare mellan den akademiska världen och exportindustrin. Han ser med viss oro på världsekonomin.

delning, även investeringsverksamheten, måste vara långsiktig och basera sig på idén om att kunna ha en så jämn utdelning som möjligt, både under goda och sämre år. Man kan inte justera utbetalda bidrag enligt hur marknaden råkar svänga. Då blir det ingen kontinuitet.

Stenman anser att SFV med sin styrelse och sitt rådgivande ekonomiska förvaltningsråd arbetat fram en bra, långsiktig placeringspolicy. Men det allmänna ekonomiska läget just nu inger viss oro.

– På sina håll ser det ganska överhettat ut. Det finns både systemiska risker, och politiska risker. Man försöker på olika håll nu se till att nästa korrigering inte resulterar i en stor krasch, utan i något som i stället planar ut under en lite längre tid.

Ett problem är att ekonomierna blivit så avhängiga av centralbankerna. Det gäller både i USA och i Europa.

– I något skede måste man låta marknadskrafterna styra, men om det visar sig att de inte har någon styrkraft, kommer det en större korrigering. Och då gäller det inte bara aktiekurserna, utan det blir fråga om att landsrisker och politiska risker realiserar, och att även de finansiella skydden kan visa sig vara värdelösa.

” *Det skall vara mångfald av olika typer människor, kompetenser och bakgrunder, både i styrelsen och inom personalen.* ”

Diversifiering är därför alltid hälsosamt, och speciellt för organisationer som SFV. Det skall finna många olika slag av investeringar, även fastigheter. Men några rigida regler finns det inte.

– Det är bra att ha fastigheter, men man måste vara medveten vilka sorts fastigheter man har. Även fastigheter kan ha risker. Men åtminstone riskerar de inte att försvinna på en gång, vilket kan ske med investeringspappren.

RADIKAL ÖPPENHET. SFV är en intressant aktör i den finlandssvenska fondvärlden, med sina många medlemmar.

– Att få nya medlemmar är ändå inte det enklaste, eftersom den sortens traditionella engagemang inte alltid känns så naturligt för de nya generationerna. För att engagera de här människorna i rörelsen behövs andra koncept.

”Hos Vännerna”, där SFV lånar ut sina möteslokaler till andra organisationer, är ett bra sätt att öka intresset för SFV.

Men för att i dagens värld engagera folk krävs en nästan radikal öppenhet och genomskinlighet.

– Det skall inte finnas några begränsningar på vad SFV kan berätta om sig själv, fränsett direkta affärshemligheter eller personuppgifter som omfattas av integritetslagstiftningen. Egentligen är det mycket enkelt; man skall helt enkelt inte göra saker som man inte öppet kan berätta om.

Stenman säger att det också är viktigt att ha många kontaktytor, att synas ute i det levande livet i olika sammanhang. Det skall vara låg tröskel för att ta kontakt.

– Det har nog både styrelsen och personalen insett. Men man måste också vara öppen för många intryck och olika åsikter. Det skall vara mångfald av olika typer människor, kompetenser och bakgrunder, både i styrelsen och inom personalen. Det genererar mer diskussion, och i slutändan bättre beslut. ♦

Frivilliga brandkåren och Newton

Medan jag plockar lingon för vinterns behov hör jag ett prasslande i buskarna, det är ungtjurarna som dyker upp. Djuren gör halt och betraktar intresserat mina förehavanden. Jag befinner mig i lingon-skogen, de på sitt skogsbete. Vi delar i god sämja på reviret. Kanske tycker också tjurar om lingon, säkert får de i sig både ett och annat där de går och betar. Trots att vi inte ses varje dag på nära håll, eftersom betet är stort, är vårt umgänge förtroligt. De har inte förvildats under den flera månader långa uteperioden. Det händer att hjortar drar ner elstängslena vilket kan leda till att gårdens nötkreatur återfinns där de inte borde vara, men för det mesta hålls de där det är tänkt.

En morgon passerar vi betet i bil. Jag råkar kasta en blick bakåt och ser tjurarna betande i samlad tropp. Halvvägs nerför ett högt och brant berg ser jag en formation som påminner om ett djur, men kommer till att det inte kan vara en levande varelse, våra tjurar är inte stengetter som klättrar i berg bara för att det är roligt. Då vi flera timmar senare beger oss hemåt och tar oss till betet för att kontrollera att allt står väl till noterar vi till vår förskräckelse att det faktiskt var en av tjurarna vi såg. Jag känner igen Newton som alltså hela dagen stått på samma lilla klippavsats med brant sluttande berg både uppåt och neråt utan chans att ta sig därifrån. Förvaltaren dyker upp och balanserar längs en smal skreva till det strandsatta djuret. Vi funderar vad vi skall ta oss till och enda utvägen förefaller vara att skjuta den olycklige. Upp kan den inte ta sig, rutschar den ner är det hur som helst slut på den. Men när nöden är störst är hjälpen närmast.

En av de mätningar som gallupinstitutet gör i fråga som fråga, handlade under sommaren om finländarnas tilltro till olika yrkesgrupper. Högst på listan kom brandmännen. Jag är beredd att hålla med. På Öby är man trygg när någon råkar i trångmål, tjur eller människa, här är frivilliga brandkåren ständigt alert. Efter ett telefonsamtal dröjer det inte länge förrän två brandbilar dyker upp. Åtta stycken på tjurräddning beredda brandkårister tågar i samlad tropp för att ta itu med den ovanliga uppgiften. Till alla dem som till äventyrs ställs inför dilemmat att uppför ett brant berg hala en drygt 500-kilos ungtjur cirka tjugo meter vill jag här ge en redogörelse för hur man klokast hanterar ett sådant läge.

En hängmatta av stadigt tyg placerades under svansen på tjuren där den stod i sällskap med förvaltaren. Uppifrån bergets krön skickades ner stadiga rep fästa vid en kraftig tall som lyckligtvis slagit rot precis på rätt ställe. Och så började man med block och taljor veva upp djuret som antagligen använt de ensamma timmarna till att i likhet med sin store namne fundera över tyngdkraftens lagbundenheter. Newton gjorde följaktligen sitt bästa för att samarbeta och tjurens lättnad var inte att ta miste på då den väl var uppe och kunde förena sig med sina bröder.

Låt mig rikta en hyllning till frivilliga brandkåren! Den är värd allt stöd och all uppmuntran den kan få. Här tarvas inga sparåtgärder.

Anna Lena Bengelsdorff

HAR VERKAT SOM LÄRARE I HISTORIA, SAMHÄLLSLÄRA OCH NATIONALEKONOMI VID FLERA SKOLOR I HELSINGFORS.

” *På Öby är man trygg när någon råkar i trångmål, tjur eller människa, här är frivilliga brandkåren ständigt alert.* ”

Svenskan i Finland

delar medborgarnas åsikter

Text Rabbe Sandelin ~ Foto Pia Pettersson

En rapport sammanställd av tankesmedjan e2 och Magma visar att en klar majoritet av finskspråkiga finländare förhåller sig allmänt positivt till det svenska språket. Men åsikterna hårdnar då man behandlar specifika frågor, som till exempel den obligatoriska svenskan i skolorna.

”

Politiseringen av språkfrågan präglar uttryckligen de svenskspråkigas upplevelsevärld, men de finskspråkiga har svårt att känna igen denna oro.

Majoriteten av de finskspråkiga finländarna betraktar svenskan som en fast del av det finländska samhället och kulturen. Man upplever också att svenskakunskaper är viktiga med tanke på de nordiska relationerna, och majoriteten av medborgarna stöder i princip också service på svenska. Men i konkreta frågor delas de finskspråkiga grovt taget i två läger.

Hälften av de finskspråkiga upplever till exempel att de inte haft någon som helst nytta av det svenska språket, och också kravet på att studera svenska möter motstånd. Attityderna över hela linjen påverkas tydligt av hur bra de egna svenskkunskaperna är, och hur täta kontakterna till de svenskspråkiga är. Goda språkkunskaper och mångsidiga kontakter förstärker den positiva attityden. Den stereotypa uppfattningarna om de svenskspråkiga som ”bättre folk” är också något mer sällsynt bland personer som möter svenskspråkiga i sin vardag.

ATTITYDKLIMATET HAR FÖRÄNDRATS.

En jämförelsen med tidigare undersökningar visar att det inte skett några väsentliga förändringar i attityderna till svenskan och de svenskspråkiga under de senaste åren (2013–2017). Attitydklimatet har visserligen blivit skarpare, men det handlar alltså inte enbart om att sannfinländarna med sin kritiska inställning till svenskan kom i regerings-

position. Undersökning visar också, att sannfinländarnas attityd till svenskan och de svenskspråkiga enligt alla mätare är mer negativ än attityderna hos de andra partiernas anhängare, inberäknat ”de blå”, som lämnat sannfinländarna.

Förändringarna har till största delen skett under en längre period. Jämfört med situationen för tio år sedan anser till exempel allt färre att Finlands ledande politiker skall behärska det svenska språket, och att tjänsteinnehavare skall behärska svenska. En svagare officiell ställning för svenskan har alltså börjat få allt större social acceptans.

GENERATIONSSKILLNADER.

Bland de äldre åldersgrupperna betraktas svenskan fortfarande som en väsentlig del av det finska samhället och av landets kultur. Bland de yngre åldersgrupperna är detta tänkande inte längre någon självklarhet. En förklarande orsak kan vara de förändrade utbildningskraven. Från år 2005 har det varit frivilligt att skriva svenska i studentexamen, och allt fler ungdomar, särskilt pojkar, låter bli att skriva svenskan. När kontakten till ett språk försvagas blir också attityderna till språket mer negativa. Så som också resultaten av undersökningen visar är det svararens språkkunskap som påverkar attityderna mest.

Det finns också ett klart samband mellan negativa attityder och få eller inga kontakter till svenskspråkiga finländare. Fyrtio procent av de finskspråkiga finlän-

darna har inga som helst kontakter med svenskspråkiga eller det svenska språket.

Andra undersökningar har visat att det svenska språket inte hör till de samhälleliga sakfrågor som bekymrar finländarna mest, trots att frågan nog delar åsikterna. Men för de svenskspråkiga är språkfrågorna däremot livsviktiga. Politiseringen av språkfrågan präglar uttryckligen de svenskspråkigas upplevelsevärld, men de finskspråkiga har svårt att känna igen denna oro. Tvärtom tänker många, också i ljuset av den här undersökningen, att de svenskspråkiga har det utmärkt ordnat, kanske till och med allt för bra.

UMGÅNGET MÅSTE FÖRSTÄRKAS.

De finskspråkiga bär också på förhållandevis mycket fördomar. Nästan hälften av dem tänker, att de svenskspråkiga vill hålla sig för sig själva och isolera sig från den finskspråkiga befolkningen. Forskarna föreslår mer umgänge för att råda bot på detta, eftersom också personer med svagare språkkunskaper eller få svenskspråkiga kontakter förhåller sig mycket positivt till ett ökat umgänge över språkgränserna. En stor del av de finskspråkiga skulle vilja lära sig svenska bättre, och det finns ett intresse för tvåspråkiga skolor. Om finsk- och svenskspråkiga skulle ha mera att göra med varandra kunde också intresset för att lära sig språket öka. Skolorna kunde till en början utöka sina försök med elevutbyte, där finskspråkiga elever vistas i en svenskspråkig miljö och vice versa. ♦

SFV:s pappersfotografier äntligen arkiverade

Text & Foto Rabbe Sandelin

SFV:s fotografering är helt digital från 2008, och idag är alla fotografier därmed även automatiskt katalogiserade och sökbara. Men med pappersfotona innan digitaliseringen var arkivering och katalogisering inte konsekvent. Det problemet rättade fil.mag. Sandra Waller till med ett projektarbete sommaren och hösten 2017. Nu kan också utomstående söka på nätet bland SFV:s fotografier.

En ganska vanlig men felaktig uppfattning är att SFV är arkivbildare för folkskoleverksamheten i Svenskfinland, och att föreningen därför systematiskt samlat in material och fotografier gällande folkskolorna. Men i huvudsak är det alltså så, att SFV endast arkiverar föreningens egen verksamhet. Utöver detta har det ändå i SFV:s gömmor med åren samlats en hel del lösryckt material, även fotografier. Det kan vara små arkiv från skolor eller föreningar som upphört, och där stadgarna stipulerat att egendomen skall tillfalla SFV, eller fotografier som använts i medlemstidningen *Svenskbygden* eller i årsboken *SFV-kalendern*.

– Det första jag märkte då jag började gå igenom de olika lådorna med pappersfoton var att arkiveringen och dokumenteringen varierat längs med åren, säkert beroende på ansvarspersoner-

nas intresse och tid. Från 1980-talet och framåt var den egna verksamheten fint mappad i album och indelad i evenemang, men då det gällde äldre fotografier var det hela ganska svårt att överblicka, berättar **Sandra Waller**.

En del fotografier var samlade i kuvert enligt tematiskt eller geografiskt innehåll, andra kuvert var samlingskuvert med foton som använts i en specifik trycksak. Kuverten hade ganska bristfälliga påskrifter och var dessutom ofta slitna och söndriga. Efter olika genomgångar hade en eventuell tidigare sortering till råga på allt gått förlorad, och kuverten var utan större systematik placerade i olika lådor utan inbördes relation. En hel del personfotografier var ändå sorterade alfabetiskt.

– Det första uppdraget gällde att med kommunikationsavdelningen planera genomgången och sorteringen. Tillsammans bestämde vi vilket syfte sorteringen och arkiveringen skall tjä-

na, och vi kom fram till att det fanns behov både internt inom SFV, men även externt, att kunna söka bland fotografierna.

Lösningen var att sortera upp personfotografierna, och samla största delen av de övriga fotografierna tematiskt. Albumen med SFV-evenemang från 1980-talet och framåt lämnades ifred men katalogiserades, så att evenemangen och även många av personerna som deltog i evenemangen nu är sökbara.

För katalogiseringen skrev Sandra Waller en arkivförteckning i ett normalt ordbehandlingsprogram. Det är det snabbaste verktyget internt för att fort söka i samlingen. För externt men även internt bruk katalogiserade Waller enskilda fotografier och tematiska bildsamlingar (arkivenheter) i Webbusets nätbaserade arkivkatalog, som i tiderna utvecklats för SFV:s artikel-databas.

Sandra Waller och Christine Skogman vid några av de äldsta bildlådorna och mapparna ur SFV:s fotografisamling. Nu är bildsamlingen sökbar på nätet, adressen är www.sfv.fi/arkiv

” Tillsammans bestämde vi vilket syfte sorteringen och arkiveringen skall tjäna, och vi kom fram till att det fanns behov både internt inom SFV, men även externt, att kunna söka bland fotografierna.

– Nu går det alltså att på www.sfv.fi/arkiv söka bland fotografierna, i tillägg till att söka bland alla artiklar skrivna för *Svenskbygden*, *SFV-magasinet* och *SFV-kalendern*. För fotografierna ger sökresultaten metadata om innehållet samt arkivnumret. Då är det enkelt för kommunikationsavdelningen att leta upp ett foto ifall man hittar något intressant.

Pappersfotografierna är alltså inte digitaliserade. Orsaken är både teknisk och praktisk, berättar SFV:s informatör **Christine Skogman**.

– Användningsområdet för pappersbilderna är såtillvida begränsat att det inte hade lönat sig att digitalisera hela samlingen. Men pappersfoton är beständiga, och nu då vi fått en ordentlig katalog är det lätt för oss att vid behov

skanna in ett foto, berättar Skogman.

Med den avancerade sökningen är arkivsituationen för pappersfotografierna i själva verket nu bättre än för de digitala foton. De digitala är inte ännu införda i online-katalogen, eller i en egen arkivförteckning.

– Det blir nästa projekt, konstaterar Sandra Waller och Christine Skogman med en mun. ♦

Text Charlotta Svenskberg ~ Foto Pia Pettersson

Året när eleverna lärde sig mycket om

FINLAND

Eleverna i årskurs 1–6 i Vindängens skola i Esbo och Solf skola i Korsholm har under ett helt läsår haft Finland 100 år som ett övergripande tema i undervisningen. Det officiella temat för 100-årsjubileet, Tillsammans, har konkretiserats genom möten med den äldre generationen.

Under vår- och höstterminen har Finland varit ett givet tema i skolor runtom i Finland. Så också i Solf skola i Korsholm.

Vi har integrerat temat Finland 100 år i så många ämnen som möjligt. Det har varit ett bra tema att jobba med, säger Solf skolans rektor **Marica Friman**.

Temat fick sin start på våren när alla femmor och sexor fick se clownföreställningen *Finlands historia* där clownerna under en dryg timme gick igenom stora händelser under de hundra senaste åren i Finland. Föreställningen startade helheten Finland 100 år och har inspirerat på olika sätt i klassrummen. I höstas fick alla skolans elever se Teater Taimines föreställning *Svea och Finn*.

Irene Sjö-Särs undervisar sjätteklassare. Finland har genomsyrat all undervisning sedan våren, i allt från matematik till musik. Ett viktigt resultat av

Eleverna i Vindängens skola fick höra om hur telefonerna såg ut och användes förr i tiden.

FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

det här temat är förutom all kunskap om Finland, en medvetenhet om finländsk och finlandssvensk identitet.

– Vi har tillsammans diskuterat vad Finland är, vad vi har som är bra, vad vi kan vara stolta över och så vidare, säger Irene Sjö-Särs.

Temat kulminerar i en högtidlig självständighetsfest. Alla klasser bidrar med ett programnummer under festen. Programmet innehåller musik, dans, teater och är självklart relaterat till temat Finland 100 år.

– Det blir ett brett program med allt från jenka till rapp. Sjätteklassarna ska uppträda med en teaterpjäs som de nu övar på. Det är ännu lite skakigt, men det ska nog bli bra, berättar Irene Sjö-Särs och skrattar.

Maj-Len Ventus är klasslärare i årskurs 2 i Solf skola. Under våren och hösten har också hon tillsammans med sina elever haft Finland 100 år som tema i alla ämnen. I dag kan eleverna namnen på Finlands presidenter. Och elever- →

” *Mycket i undervisningen kan göras gratis, men det är roligt att kunna erbjuda eleverna något utöver det vanliga, något lite extra.*

na vet till exempel vem **Johan Ludvig Runeberg**, **Jean Sibelius** och **Tove Jansson** var. Dessutom är de bekanta med sånger som *Vårt land* och *Modersmålets sång*. De vet också en hel del om Finlands geografi, natur och skog.

En höjdpunkt under hösten var när Maj-Len Ventus mor, 94 år, besökte skolan. Inför hennes besök fick alla ettor och tvåor förbereda frågor som de ville ställa till henne.

– Eleverna ville till exempel veta vilka lekar hon lekte som barn, hur skolan var, hur man tvättade kläder, hur köket i ett hem såg ut och om hon hade fått stå i skamvrån någon gång. Att min mor en gång hade fått kvarsittning vis-

ste inte ens jag! säger Maj-Len Ventus och skrattar.

Besöket av hennes mor var ett uppskattat inslag i undervisningen hos eleverna. Motsvarande inslag har eleverna i Vindängens skola i Esbo också fått ta del av. Här har man under våren och hösten samarbetat med Folkhälsans seniorhus, som ligger alldeles bredvid skolan. Äldre personer som bor i seniorhuset har under våren och hösten besökt skolan för att berätta hur deras vardag och liv sett ut under deras levnadsår.

– Under min tid som rektor vid skolan har jag aldrig sett våra elever så tysta och lugna som när dessa äldre personer besökte vår skola och delade med sig

av sina erfarenheter. Det här är mycket värdefullt och viktigt. Mera värdefullt än materiella saker, säger rektor **Ulrika Willför-Nyman**.

När Ulrika fick höra en av dessa äldre personer säga att hon tack vare det här samarbetet hade fått en mening i livet igen förstod hon hur viktigt detta är. Det ger ömsesidig glädje och betydelse.

– Temat för Finlands 100-årsjubileum är Tillsammans. Det är precis det här det handlar om. Unga och äldre möts och ger varandra kunskap, mening och glädje, säger hon.

SFV har gett bidrag till Vindängens skola och Solf skola för projekt som uppmärksammar 100-årsjubileet av

Rita Wikström, klassmormor i Vindängens skola, och Jennie Nylund berättar om hur annorlunda det var då inga mobiltelefoner ännu fanns. Om att det fanns telefonväxlar, och ibland var man tvungen att gå långa vägar för att ens hitta en telefon.

Finlands självständighet 2017. Bidragen har gjort det möjligt för skolorna att erbjuda eleverna en guldkant i skoltillvaron, som till exempel teaterbesök, konserter och nya böcker relaterade till temat Finland 100 år. På våren kommer Vindängens skola dessutom att göra någon utflykt, kanske till Sveaborg.

– Bidraget har gett oss en större flexibilitet, säger Ulrika Willför-Nyman.

Jennie Nylund är klasslärare för en sammansatt klass med ettor och tvåor. Finland har varit ett tema i alla ämnen sedan våren.

– Eleverna vet mycket om Finland nu, säger hon och konstaterar att det har varit intressant och roligt att få jobba med

detta tema tillsammans med eleverna.

– Det är ett tema som ligger mig varmt om hjärtat. Finlands 100-årsjubileum är ett stort år och det känns fint att som lärare få vara med om det.

Hon konstaterar att mycket i undervisningen kan göras gratis, men att det är roligt att kunna erbjuda eleverna något utöver det vanliga, något lite extra. Precis som Solf skola kommer Vindängen att ha en självständighetsfest.

– Med hjälp av bidraget har vi möjlighet att satsa på festen och göra den extra festlig och högtidlig.

Alla klasser har ett årtionde som de på något sätt ska presentera på festen. Till festen är föräldrar och syskon inbjudna,

men också de boende från Folkhälsans seniorhus. Skolan vill på det sättet visa sin uppskattning till de äldre.

– Vi hoppas de ska kunna njuta av självständighetsfesten, säger rektor Ulrika Willför-Nyman. ♦

Finland 100 år

♦ Under utdelningen 2016-2017 har SFV prioriterat ansökningar som uppmärksammar 100-årsjubileet av Finlands självständighet 2017.

Läspulsen

skall väcka läslusten

Text & Foto Jenny Björklund

Projektet Läspulsen vill ge österbottningarna fler läsoplevelser. - Vi satsar på en åldersgrupp i taget och inleder projektet med nollåringarna, säger Lena Sågfors, informatiker vid Vasa stadsbibliotek och delansvarig för projektet Läspulsen - Lukupulssi.

I höst har Vasa stadsbibliotek inlett projektet Läspulsen för att främja barn och ungas läsande. Två av bibliotekets pedagogiska informatiker, **Lena Sågfors** och **Anna-Maija Koskimies-Hellman**, har i höst varit tjänstlediga från sin vanliga jobb en månad för att ägna sig åt projektet.

– Det har varit roligt att helt få fokusera på projektet och skapa något konkret som broschyrer och babypoesi-lådor, säger Sågfors.

Projektet är treårigt och att det ska främja läsandet bland de som är 16 år och yngre. Projektplanen är bred och omfattar allt från att värva högstadiel elever som läsfadderar för yngre till att sporra läsandet i invandrarfamiljer. Projektbidrag avgör i vilken takt projektet kan framskrida.

– Vi börjar småskaligt och söker mer pengar efterhand. Vi satsar på en åldersgrupp i taget och inleder projektet med nollåringarna. Det är en åldersgrupp som vi inte har jobbat med tidigare och där det finns ett behov, berättar Sågfors.

I sina jobb som pedagogiska informatiker jobbar de dagligen med läsfrämjande, ofta i samarbete med skolor och daghem. Med den inledande delen av *Läspulsen* hoppas de också sporra de nyblivna föräldrarna till att läsa för sina minsta.

Dagmamman **Carina Lax** klär på Miranda efter sagostunden. Hon lånar barnböcker på biblioteket varje månad och uppskattar att bibliotekspersonalen satsar på barnen.

– Jag tror att det är många som tänker att man inte kan läsa för ett spädbarn utan att man ska vänta tills de är lite större och kan hålla i en bok själva. Men det är jätteviktigt att börja i tid, säger Koskimies-Hellman.

Att läsa för sin bebis är inte bara ett bra sätt att stimulera barnets språkutveckling.

– Det handlar om så mycket mer, det handlar om att skapa en stämning och en gemensam stund. Det är bra att redan tidigt göra det till en del av vardagen. Man kan inte börja läsa för tidigt och inte heller sluta för sent, säger Sågfors.

– Det är också viktigt att man visar för barnet hur viktigt det är att läsa genom att inte låta något störa lässtunden, till exempel mobiltelefonen. Att visa att man själv är en läsande förebild har också visat sig vara viktigt för att sporra barnets läsande.

Hon betonar att det skulle vara viktigt att föräldrar fortsatte läsa högt för sina barn även när barnen själva börjat läsa.

– Det får gärna vara böcker som bränner till lite så att man kan diskutera med barnet och fånga upp barnets känslor. När det gäller lite mer svåra teman är det bra att ha en vuxen att dela boken med.

Att jobba med läsfrämjande hör till pedagogiska informatikern **Lena Sågfors** arbetsuppgifter, men det här är första gången hon jobbar med de nollåringa bokkonsumenterna.

RIM OCH RAMSOR. Men när det kommer till litteratur för nollåringar är det främst rim och ramsor som gäller. Från och med november började Vasa stadsbibliotek med babypoesi på måndagsförmiddagarna som en del av Läspulsen-projektet. Det är Anna-Maija Koskimies-Hellman som leder gruppen. Varje babypoesiträff är uppemot en halvtimme lång, mycket beroende på hur de små deltagarna orkar. På programmet finns ramsor och sånger och poesin avslutas alltid med såpbubblor.

– Det har varit en väldigt avslappnad stämning. Första gången hade vi en svenskspråkig, en tvåspråkig och fyra finskspråkiga familjer. Den yngsta bebisen var fem veckor, den äldsta nästan ett år. Det var roligt att de flesta stannade kvar och pratade och läste böcker när träffen var slut, säger hon.

– Med lite större barn kan det vara knepigt att ha tvåspråkiga grupper,

men då det gäller bebisar går det bra. En ramsa på finska kan fungera lika bra för en svenskspråkig som en ramsa på svenska, säger Sågfors.

Som en del av projektet Läspulsen har Koskimies-Hellman och Sågfors också sammanställt tvåspråkiga babypoesi-kit. I mönstrade turkosa lådor ligger bland annat nallar, såpbubblor, tygstycken,

bjällror och laminerade kort med ramsor, 35 ramsor på svenska och 35 på finska.

– Babypoesi är ju inget vi har hittat på, de har det redan i Nykarleby och på olika ställen i södra Finland. Men det är det som bibliotek är bäst på, att samarbeta, stjäla idéer och frikostigt dela med sig. Det finns nämligen varken pengar eller konkurrens inblandad i vår verksamhet, säger Sågfors.

NYA UTVECKLINGSBIBLIOTEK. Eftersom Vasa stadsbibliotek är Österbottens landskapsbibliotek är personalen van att styra information till de kommunala biblioteken, från Kristinestad i syd till Kronoby i norr. Från och med årsskiftet utvidgas bibliotekets område till Karleby i norr och Seinäjoki i öst då statusen i stället blir utvecklingsbibliotek. Tanken är att Läspulsen-material i framtiden ska delas ut inom hela det förstorade området.

Anna-Maija Koskimies-Hellman visar innehållet i de babyposi-lådor som ska peppa andra biblioteksanställda att köra i gång med babyposi.

– Vi tvingar ju ingen att börja med babyposi, men det här är ett litet första hjälpen-kit och sedan får varje bibliotek välja hur de vill göra, säger Koskimies-Hellman.

Men babyposi-lådorna är inte det enda som Lena Sågfors och Anna-Maija Koskimies-Hellman arbetat fram för nollåringarna och inom projektets ramar. Under månaderna med projektet har de också gjort broschyrer som ska delas ut på barnrådgivningarna runtom på området. Broschyrerna uppmuntrar nyblivna föräldrar att läsa för sina barn.

– Vi försöker också komma in på de föräldraförberedande kurserna i Vasa för att kunna nå ut till de blivande föräldrarna och berätta för dem om vikten av att läsa för sina barn redan från början, göra reklam för babyposi, ge boktips och hjälpa dem att ta in biblioteket i sin vardag, säger Sågfors.

Tanken är att de kommunala biblioteken på området ska inleda egna samarbeten med barnrådgivningen. Som en del av rådgivningssamarbetet pla-

” Vi tvingar ju ingen att börja med babyposi, men det här är ett litet första hjälpen-kit och sedan får varje bibliotek välja hur de vill göra

nerar de också en gemensam tvåspråkig fortbildning för de som jobbar med barnrådgivning, småbarnsfostran och bibliotekspedagogik, eventuellt redan i början av nästa år.

– Dels skulle vi presentera det samarbete som vi inlett i Vasa, dels bjuda in gästföreläsare. Jag tänker mig någon expert på språkutveckling i ung ålder och en barnboks författare, så får man båda sidorna av saken, säger Sågfors.

Inom ramen för projektet hoppas de också som nästa steg kunna utveckla så kallade läsdiplom för områdets skolor.

– Där finns ett behov, just nu har olika skolor olika sorters läsdiplom och det blir väldigt rörigt och mycket jobb med de enskilda skolorna, säger Sågfors.

– Diplomet måste vara tillräckligt generellt utan specifika boktitlar som ska

läsas, det handlar mer om vilken typ av litteratur vi vill att eleverna ska läsa, säger Koskimies-Hellman.

Ännu vet de båda kollegorna inte exakt hur arbetet kommer att förändras i och med att Vasa stadsbibliotek får en ny status som utvecklingsbibliotek. Men Läspulsen passar bra in i utvecklingstemat.

– Som utvecklingsbibliotek tänker jag mig att vi kan starta kampanjer av olika slag som de små kommunala biblioteken med mindre resurser kan dra nytta av, säger Sågfors.

Idéer och inspiration har de ingen brist på.

– På sikt hoppas jag att Läspulsen blir så stort att det främjar till läsande i alla åldrar. Att jobba med att främja vuxnas läsande skulle också vara jättestressant. ♦

Även närhistorien blir gammal

Jag sitter på Oravais lokalhistoriska arkiv med Lions klubbs deponerade papper för att sätta in dem i rätta mappar. Lions organisation är imponerande, med många nivåer från lokal till internationell nivå. Fotoalbum vittnar om att man rest till Norge, understöd har beviljats, människor har fått medaljer. Här har någon ansökt om medlemskap – och här har en annan skrivit ut sig, varför? Har Lions varit en centrumföreteelse, eller är utbyarna lika aktivt med?

Rent konkret vänder jag papper – en syssla som brukar anses meningslös. Ändå är jag medveten om att det jag gör är ett pyttelitet bidrag till vårt gemensamma minne, vårt kulturarv. Arkiven utgör grunden för mycket av forskningen inom humanistiska ämnen. Att arkivera närhistorien är kanske inte så intressant som att söka fornfynd. Men det är nästan viktigare. Närhistoria blir också gammal, och i den processen försvinner mycket av spåren. Men nu finns de i överflöd. Paradoxen är att dagens fakta – som ännu inte är historia – är de bästa för historieforskningen.

Vi bör lära av historien brukar man riktigt påpeka. Samhällsforskare kallar det spårberoende. Det beskrivs så att beslut som fattats tidigare har långtgående konsekvenser för beslut som fattas i framtiden, detta trots att omständigheterna förändrats. Det betyder inte att vi är dömda att gå i samma spår som föregående generation, men att vi överlag inte avviker helt från våra upptrampade stigar heller. Det förefaller uppenbart att effekterna av ett beslut är starkast genast efter men så småningom klingar de ut.

Det är alltså viktigast att se på närhistorien om man vill lära av historien för att förstå och forma nutid och framtid.

Det sociala kapitalet anses på goda grunder vara något eftersträvansvärt och det är i allas intresse att vårda och öka det. Det sociala kapitalet vilar på tillit människor emellan. Tilliten byggs konkret upp genom rättvis förvaltning, hyfsad jämlikhet, frivilligverksamhet och så vidare. Tillit skapas inte i en handvändning, den byggs upp genom lång erfarenhet av att folk och institutioner går att lita på. Det är kanske på den här abstraktionsnivån som man skall se spårberoende. Man ser hur till exempel vissa byar, över lång tid, kan visa upp framgångar som bygger på socialt kapital. Det finns också exempel på motsatsen.

Tillbaka till mina pappershögar i arkivet tycker jag mig bara vagt ana en del stigar och förstå att det måste ha funnits tillit när man trampade upp dem.

Kanske ser jag mer när jag tar mig an nästa hög av mappar.

Peter Backa

HAR MER ÄN 30 ÅRS ERFARENHET AV ATT UTVECKLA FOLKRÖRELSE OCH BYAVERKSAMHET

” Det är alltså viktigast att se på närhistorien om man vill lära av historien för att förstå och forma nutid och framtid.

A photograph of six children standing on a playground structure, likely a climbing frame, with their arms raised in a celebratory gesture. They are wearing colorful winter jackets and hats. The background shows a building with windows and a clear sky.

Starka tillsammans på
SPRÅKÖARNA

Text & Foto: Pamela Friström

Det är bara en handfull lärare som jobbar i vår skola, men genom Språkönätverket är det som ett större lärarrum. Det är ett väldigt viktigt stöd, säger Jerker Sandström, rektor i Svenska skolan i Hyvinge.

”

– Tanken är att också eleverna ska få del av en större gemenskap, bland annat genom en gemensam kulturdag varje höst och sportdag varje vår.

Det är eftermiddag den 6 november när vi besöker Svenska skolan i Hyvinge. Programbladen är tryckta, stolarna uppradade och scenkläderna utlagda. Förberedelserna inför kvällens Svenska dagen-fest är på slutrakan.

– Jag har planerat en programpunkt som heter Sångeri i skogen där eleverna uppträder med gamla bekanta skolsånger på temat djur och natur. Sedan har femmans och sexans elever dramatiserat små teaterstycken från Hyvinge historia om bland annat **Helene Schjerfbeck** som i tiden bodde i Hyvinge, berättar skolans rektor **Jerker Sandström**.

Skolans historia går faktiskt tillbaka ända till Schjerfbeck's dagar. Det var för drygt 120 år sedan som en grupp handlingskraftiga Hyvingebor bestämde sig för att få ordning på skolförhållandena på orten. Resultatet blev först en finsk skola och kort därpå en svensk, då Hyvinge privata svenska folkskola grundades 1894.

– Skolan har utan tvekan sin plats i stadens historia, säger Sandström.

I början av 2000-talet kom flera finlandssvenska fonder samman i en gemensam storsatsning på ett nytt svenskt skolhus i Hyvinge, och hösten 2002 flyttade skola, förskola, daghem och språkbadsdaghem in i den nybyggda Svenska gården.

– Man kan säga att det är ett slags svenskt allaktivitetshus, en mittpunkt för allt som sker på svenska i Hyvinge, säger Sandström.

Jerker Sandström efterlyser en större medvetenhet om språköarna bland den finlandssvenska allmänheten.

GEMENSAMMA FRÅGOR. Det var delvis teaterns förtjänst att Språkönätverket föddes för tio år sedan.

– Jag tycker om teater, och har satsat mycket på drama också i undervisningen. När vi fick vårt nya skolhus med en fin gymnastiksal bjöd vi ibland in teatergrupper, men eftersom det var ganska dyrt hittade vi på att också bjuda med de närmaste språköskolorna. På det sättet inleddes samarbetet mellan de svenska skolorna i Hyvinge, Nurmijärvi och Lahtis, berättar Sandström.

Lärarna i de tre skolorna märkte snabbt att det fanns många frågor de gärna diskuterade tillsammans, och samarbetet utvidgades till mer än bara teaterträffar. Så småningom växte nätverket till att omfatta skolor och daghem på tio språköar i södra och mellersta Finland. I samarbetet deltar i dag Hyvinge, Jyväskylä, Kervo, Kouvola, Lahtis, Nurmijärvi, Tavastehus, Tusby, Varkaus och Vichtis.

Språkönätverkets koordinatör **Veronica Hertzberg** berättar att lärarna ofta upplever att de är ganska ensamma, att de faktiskt är en liten språkö eller ett språkskär i en starkt finsk omgivning.

– Genom nätverket har rektorer och lärare fått ett forum där de kan utbyta idéer och information, och stöda varandra. Tillsammans är vi starkare, berättar Hertzberg.

Också samverkan mellan eleverna är viktig.

– Tanken är att också eleverna ska få del av en större gemenskap, bland annat genom en gemensam kulturdag varje höst och sportdag varje vår.

BIBLIOTEKET I NYCKELROLL. Utgående från lärarnas önskemål ordnas fortbildningar inom Språkönätverket. Veronica Hertzberg berättar att man i höst kommer att åka med en grupp till Stockholm för att bekanta sig med skolbibliotek och huruvida samarbete kommunala bibliotek kan ha med skolbiblioteket. Tillgången till just svenskspråkig litteratur är en utmaning på språköarna och skolbiblioteken är ibland de enda ställen där eleverna hittar svenska böcker.

– Vi har själva ett ganska trevligt skolbibliotek, men jag vet att det här är en sak som särskilt de nya språköarna får kämpa med, säger Jerker Sandström.

Hertzberg framhåller att de kommunala biblioteken enligt den nya bibliotekslagen också ska samverka med skolorna och att målsättningen är att samarbetet

Omkring hälften av eleverna i Svenska skolan i Hyvinge kommer från tvåspråkiga hem, och hälften från helt finskspråkiga hem.

med kommunens bibliotek bör stärkas, så att kommunen också tar ett aktivt ansvar för att främja svensk litteratur.

Enligt Hertzberg är det här på många sätt karakteristiskt för de svenska skolornas situation på språköarna. Den finskspråkiga administrationen inte är fullt medveten om de svenskspråkiga elevernas behov och rättigheter. Det kan till exempel handla om att det ska finnas en svensk läroplan, blanketter

på svenska eller förskoleundervisning på svenska - eller tillräcklig information om den svenska undervisningen på kommunens webbplats.

– I en enspråkigt finsk kommun finns ingen svensk skoldirektör, och där går mycket av mitt jobb ut på att stöda de svenska rektorerna som ofta får kämpa ganska hårt för elevernas rättigheter och ibland försvara hela skolans existens, säger Hertzberg.

Om det är det jobbiga, vad är då givande? Frågan går till rektor Jerker Sandström.

– Det är alltid lika roligt att följa språkutvecklingen hos de av våra elever som kommer från finskspråkiga hem. Där är utvecklingen ibland helt otrolig. Eller när jag hör att de har fortsatt sina studier på svenska. Då känner jag att vi på vår lilla språkö kanske har gjort nånting för det finlandssvenska, svarar Sandström. ♦

Text Anna Kujala

Nätverksträff

viktigt forum för småbarnspedagogerna

ett hundratal ledare inom småbarnspedagogiken i Svenskfinland träffades i Helsingfors för att nätverka. Den första dagen ordnades ett seminarium på G18. **Henrika Franck** föreläste om etiskt ledarskap i vardagen och **Esa Iivonen** om barnens rättigheter. FOTO: MARIA LINDH

Vår uppgift är inte att spegla samhället, utan fundera på hurdana medborgare vi vill ha om tjugo år. Ledare inom den svenska småbarnspedagogiken behöver träffas, se likheterna och hur vi kan lära oss av varandra, säger **Nina Fabricius**, chef för småbarnspedagogiken vid Helsingfors stad.

Helsingfors stad och Barnavårdsföreningen i Finland r.f. stod som värdar för nätverksträffen för småbarnspedagoger 9–10 november i Helsingfors. Cirka 100 personer från Svenskfinland deltog, de flesta var daghemsföreståndare.

Seminarier på träffens första dag fokuserade på ledarskap och barnens rättigheter, på kvällen var det galamiddag på G18.

Följande dag var deltagarna indelade i grupper, som besökte olika institutioner och daghem med anknytning till gruppens tema. Teman var bland annat "Föreningarna som stöd", "Maktens korridorer" och "Kulturens möjligheter".

Gruppen "Pedagogikens nya vindar" besökte Playing by learning -centret vid Helsingfors universitet. Utrymmet används bland annat för att testa olika pedagogiska metoder. **Pamela Malmsten** berättade om *Känn teknologin*-projektet som pågår vid daghemmen i Helsingfors och **Alexandra Nordström** om utvecklingsprogrammet Inläring av multilitteracitet med glädje.

Gruppen "Pedagogikens nya vindar" besökte Playing by learning -centret vid Helsingfors universitet. Utrymmet används bland annat för att testa olika pedagogiska metoder. **Pamela Malmsten** berättade om *Känn teknologin*-projektet som pågår vid daghemmen i Helsingfors och **Alexandra Nordström** om utvecklingsprogrammet Inläring av multilitteracitet med glädje.

Med multilitteracitet avses en mångsidig läs- och skrivkunnighet, som ger färdigheter att förstå, producera och värdera olika slags information.

– Inom småbarnspedagogiken görs redan en hel del för att förbättra multilitteraciteten, men det är bra att medvetandegöra det man gör. Definierade begrepp gör det enklare att gå vidare och utveckla verksamheten, då kanske också alla barn får mera jämlikt ut av det, säger Nordström.

På det efterföljande besöket på Tallbo daghem berättade daghemsföreståndare **Amelie Lund** om hur de arbetat med att utveckla läromiljöerna och tagit hjälp av digital teknik.

– Vi har till exempel inspirerat till lek med projektor.

Lärplattan och projektorn står synligt och är tillgängliga både för personalen och barnen. Projiceringarna har använts i den skapande ateljén som inspiration till konstverk och till dockteaterns kulisser. Projicerade filmer kan ge en ny dimension åt leken.

– Barnen har till exempel hittat på en lek där ett skåp är en båt och havet projiceras på väggen. Ibland är det storm, ibland soligt väder och det händer allt möjligt under båtresan.

INTE ENSAM. Nätverksträffarna ordnas vartannat år på olika orter och med olika tema. År 2019 är träffen i Åboland.

Efter årets träff konstaterar **Nina Fabricius** att hon känner sig yrkesmässigt

På Playful learning-centret fick småbarnspedagogerna fundera på vad som kännetecknar en kreativ läromiljö och hur det ser ut på daghemmen gällande multilitteracitet och digital kompetens. Senare gjorde gruppen ett besök på Tallbo daghem för att se hur man där utnyttjar digitala redskap såsom projektor och lärplattor. Daghemmets föreståndare är **Amelie Lund**, som sitter på golvet på bilden. FOTO: ANNA KUJALA

stolt över den finlandssvenska småbarnspedagogiken.

– Man inser att vi är väldigt många och tillsammans en oerhörd kraft. Om vi vill något, skulle vi kunna göra oerhördt många saker. Vi hade ett tjehejsan program och galamiddagen på G18 kändes som ett erkännande inte bara för människorna utan för allt det arbete vi gör.

Att träffa andra som arbetar med samma saker och utbyta erfarenheter ger kraft.

– Man måste förstå att man inte är ensam. Hjulet behöver inte uppfinnas på nytt, vi ska inte konkurrera utan stöda varann. Vår uppgift som chefer är att våga tänka stort, vi skapar möjligheten och ramarna – litet som SFV.

Fabricius tycker att det är viktigt att fokusera på likheterna. Det svenska språket och rätten till svenskspråkig

Kunskap, visioner, minglande, delaktighet... Nätverksträffen är ett mångsidigt forum för de som ansvarar för småbarnspedagogiken i Svenskfinland. FOTO: MARIA LINDH

service är något som är gemensamt för alla som deltog.

– Till exempel Helsingfors och Närpes har det gemensamt att båda har en

arbetskraftsinvandring och vi behöver fundera på hur vi kan erbjuda service åt nyfinländare. Det svenska språket måste komma från oss, men vi måste också bjuda in och bemöta dem som kommer från andra kulturer. Vi talar väldigt litet om kulturen, vi börjar alltid med språket, funderar **Fabricius**.

I augusti tog de som anordnar småbarnspedagogik i bruk lokala planer för småbarnspedagogik, utgående från de nationella grunderna som Utbildningsstyrelsen fastställt.

– Det är en konkret plan som ger oss verktyg att arbeta med småbarnspedagogiken. Vi i Svenskfinland behöver fundera på hurdan småbarnspedagogik vi ska ha och komma med programförklaringar. Kommunerna är olika, men vi behöver en värdediskussion om hur vi skapar en kvalitativ småbarnspedagogik för barnen, säger **Fabricius**. ♦

Småbarnspedagogik utifrån barnets bästa

Text Anna Kujala

Socioekonomisk ojämlikhet och småbarnspedagogernas låga status. Dessa två frågor lyfter Esa Iivonen särskilt fram som aktuella hot mot barnens rättigheter inom småbarnspedagogiken i Finland. Han arbetar som ledande sakkunnig i barn- och familjepolitik vid Mannerheims barnskyddsförbund och föreläste på småbarnspedagogernas nätverksträff i Helsingfors.

Finlands styrka har varit jämlikheten. Men utvecklingen går mot ökad ojämlikhet, både välmåendet och illamåendet ökar. Orsakerna är många, till exempel ekonomiska nedskärningar på olika håll. Även digitaliseringen, som medfört att barn läser allt färre långa texter och har sämre läsförmåga, inverkar på skolframgången och därefter på möjligheterna i arbetslivet, säger **Esa Iivonen** när vi träffas efter seminariet.

Iivonen poängterar att han inte ser privata daghem i sig som ett hot.

– Det är helt okej att det erbjuds till exempel olika didaktiska inriktningar såsom Montessori, men segregering utifrån familjernas förmögenhet är inte bra. En högklassig, universal, kommunal dagvård är småbarnspedagogikens grund.

I nordiskt perspektiv är deltagandet i småbarnspedagogisk verksamhet lågt i Finland.

– Småbarnspedagogisk verksamhet har setts som en möjlighet att kombinera familjeliv och arbete, inte som barnets rättighet. Det råder också en stark motsättning mellan hemvård och småbarnspedagogisk verksamhet – det är antingen eller. Vi borde utgå från att alla barn och familjer är olika, varför ett flexibla system vore bättre för barnen.

BRA SMÅBARNSPEDAGOGIK I SAMHÄLLETS INTRESSE. Iivonen anser att det på senare år gjorts dåliga politiska beslut. Han nämner begränsningen av rätten till dagvård och möjligheten till större barn-

Esa Iivonen efterlyser en flexibla småbarnspedagogisk verksamhet med barnets behov som utgångsläge. FOTO: SUSANA JUNNOLA

grupper samt förslaget om högre dagvårdsavgifter, som sedermera lades på is.

– Jag är lite mer optimistisk nu. Kanske kända ekonomers debattinlägg om att satsningar på småbarnspedagogiken är ekonomiskt smarta investeringar för samhället har fått politikerna att lyssna...

Finland har förbundet sig vid FN:s konvention om barnens rättigheter. Konventionen består av 54 artiklar och de allmänna principerna i konventionen är icke-diskriminering, beaktande av barnets bästa, rätt till liv och utveckling samt respekt för barnets synpunkter. Att konventionen efterföljs granskas av FN:s barnrättskommitté.

Vid den senaste granskningen år 2011 rekommenderade kommittén bland annat att Finland satsar på att öka deltagandet i småbarnspedagogisk verksamhet och säkerställer dess kvalitet. Detta kan nås genom att öka personal-

mängden, begränsa gruppstorlekarna och trygga vårdförhållandets beständighet. Kommittén rekommenderade vidare att föräldrar uppmanas till att anmäla sitt barn till småbarnspedagogisk verksamhet, så att barnets språkliga och sociala färdigheter förbättras.

Barnkonventionens dag firades den 20 november. Årets tema var barnens delaktighet, som också är ett aktuellt ämne i de nya grunderna för planen för småbarnspedagogik.

PERSONALENS ORK AVSPEGLAS PÅ BARNEN. Esa Iivonen är orolig för småbarnspedagogernas ork.

– Till exempel har barnträdgårdslärare en högskoleutbildning och ett stort ansvar, men yrket är lågavlönat. I motsats till klasslärarna saknar de långa semestrar och konkurrenskraftsavtalet försämrade situationen ytterligare. Yrket är inte konkurrenskraftigt, vilket reflekteras i hur personalen trivs och stannar kvar. Om personalen på ett daghem inte mår bra återspeglas det på barnen.

Iivonen fortsätter:

– I debatten om småbarnspedagogiken har det förekommit rent nedvärderande prat om småbarnspedagoger. Man har också talat om att yrket är ett kall, men nog måste ju småbarnspedagoger ändå ha råd att leva. Politiska beslutsfattare till exempel i kommunerna borde besöka daghem och uppleva vardagen där. Genom att värdesätta småbarnspedagogerna och deras arbete främjas också förverkligandet av barnens rättigheter. ♦

Makt utan ansikte

De flesta framtidsvisioner är rena fantasier. Visst kan vi med säkerhet förutspå att tekniken i allt högre grad styr vårt samhälle. Men hur den teknologiska utvecklingen avspeglas i vår egen vardag kan vi omöjligt veta. Vem kunde för några decennier sedan ana att världen skulle bindas samman av ett virtuellt nät, som öppnade för hisnande möjligheter till ny mänsklig gemenskap? Och att denna revolutionerande uppfinning skulle missbrukas och avslöja så mycket av det sämsta hos människan: hat, avund, våld och förtal.

Det världsomspännande nätet som kunde bli en frihetens symbol har i många avseenden förvandlats till ett fängelse. Det är tragiskt och jag ser ingen egentlig ljusning på den fronten. Vi har under demokratins täckmantel accepterat fångenskapen i en tillvaro, där jättelika ekonomiska aktörer bestämmer minsta rörelse och infiltrerar våra sinnen.

Själv försöker jag vara så försiktig som möjligt på nätet. Jag har till och med lyckats hålla mig utanför Facebook och Twitter, vilket kanske verkar enfaldigt i många ögon. Ändå är det irriterande att iakttä hur någon, likt en allsmäktig gud, ständigt har ögonen även på mitt anspråkslösa surfande. Beställer jag en resa blir jag snabbt översköld av reklamerbjudanden från just den orten. Och när resan väl är över påminns jag om att det snart borde vara dags för nästa färd. Ingen undgår algoritmernas blick.

Det får man leva med. Mycket i vardagen har ändå underlättats av att så många rutiner kan skötas på datorn. Men jag vill inte styras av krafter som saknar ansikte. Och här blir framtidsperspektivet minst sagt skrämmande. Till och med Amy Webb, den amerikanska teknikgurun och framtidsforskaren, varnar för att vi bara inom något år behärskas totalt av artificiell intelligens, AI. Helt nya system skapas med syn och röst som individuella igenkänningsfaktorer. Men vad händer om den nya tekniken blir intelligentare än människan?

Bara några få storbolag – som Google, Microsoft och Amazon – har ekonomiska muskler att hantera det som sker inom AI. Det innebär att makten över tankar och handlingar koncentreras till en ytterst liten krets beslutsfattare, fjärran från insyn. Värst av allt är att de också får kontroll över massmedierna, vilket är ett allvarligt hot mot all seriös journalistik. Redan nu översvämmas nätet av ”fake news” – men det är ingenting mot vad framtiden kommer att föra med sig.

”Ni skall lära känna sanningen, och sanningen skall göra er fria”, säger Jesus i *Johannesevangeliet*. Men för människan i den nya sköna världen lär begreppet sanning bli så mångtydigt att det förlorar sin betydelse.

Än är vi inte där. Och kanske kan ett under ske, att den obönhörliga utvecklingen bromsas upp om tillräckligt många väcks till medvetenhet om den fantastiska teknikens faror.

Men om man inte lyckas skapa ett regelverk för den nya digitala kapitalismen sviker politikerna sitt ansvar. Då är demokratin verkligen i fara.

Gustaf Widén

ÄR JOURNALIST OCH FÖRFATTARE SAMT MEDLEM AV SFV:S STYRELSE.

”

Vad händer om den nya tekniken blir intelligentare än människan?

Ny solig modell för minnessjuka

Text Camilla Lindberg ~ Foto Magnus Lindberg

Av alla konstformer så är vården den vackraste, säger Taina Semi. Hon står mitt i en ring som består av vårdare från Villa Anemone, ett vårdhem för demenssjuka i centrum av Karis. Det är knäpptyst.

Känner ni, säger **Taina Semi**. Nu breder en handgriplig frid ut sig. Här finns bra energi och ett lugn.

Den andra ledaren är skådespelaren **Lilli Sukula-Lindblom** som blivit vidtalad att fungera som projektledare för Sol i minnet, ett treårigt projekt vars syfte är att föra ut kulturella upplevelser och göra vardagen mer solig och glad för minnessjuka i Svenskfinland.

– Det är på ett sätt ett egoistiskt projekt, säger Sukula-Lindblom. Snart är vi själva gamla och kanske i behov av vård.

Lilli Sukula-Lindblom sträcker ut sin hand och sjunger: ”Får jag din hand...”. Gruppen utför en rörelsekorografi. Utbildningsdagarna för personalen börjar vara i slutskedet för den här gången. Det tidigare kala väggarna pryds av stora färgglada självporträtt som deltagarna målat. Varje vårdenhets som hör till projektet får varje månad ta del av ett fortbildningstillfälle på ort och ställe.

Enheterna är tre stycken till antalet och förutom Villa Anemone i Karis så är Malmkulla bäddavdelning i Pargas, samt Hötorgscentret i Jakobstad med i projektet.

Hela fyrtio vårdhem visade intresse. Därför finns det nu ytterligare fjorton satelliter. Hör man till en satellit har man rätt att skicka två personer från sin personal till de gemensamma träffarna (även seminarier) som ordnas utöver de enhetsvisa fortbildningsdagarna.

ÅRSKLOCKAN GER SIGNALER. Utbildningen av personalen bygger på en noga planerad årsklocka där man bygger in olika typer av verksamhet utgående från specifika tyngdpunktsområden. Under en period kommer man till exempel att fokusera direkt på den minnessjuka och då står den expressiva konsten och vardagsaktiviteter i centrum.

Målet är att under tre års tid bygga upp en hållbar modell som sedan kan användas och spridas.

Som grund ligger Lilli Sukula-Lindbloms och Taina Semis långa erfarenhet och specifika kunskap som de var för sig hämtar från konst- och kulturfältet samt vården.

Under projektets gång görs studiebesök och inspirationsresor både i det egna landet, men även utomlands.

Men det måste inte alltid handla om stora revolutionerade förändringar. Lilli Sukula-Lindblom betonar de små sa-

kernas stora betydelse för att skapa en god atmosfär för de demenssjuka. Det handlar om människomöten. Att se varandra och sin omgivning med nya ögon.

– Man kan duka vackert, se till att aldrig ha tomma kala bord på avdelningarna. Att ge varje enskild individ ett leende, en varm blick, en klapp på axeln när man som vårdare går förbi, säger hon.

Men redan det lilla kan vara krävande på enheter där man kämpar med resursbrist.

– Vi har för lite tid och för mycket arbetsuppgifter. Det finns massor man skulle önska att man kunde göra, men våra klienter är krävande, säger närvårdaren **Sebastian Wallenius**.

Men några små steg har han ändå bestämt sig för att ta efter att han kom i kontakt med Sol i minnet.

– Jag går till exempel inte längre förbi en klient utan att vi åtminstone möter varandras blickar, säger han.

GLÄDJE, HUMOR OCH KONST I VARDAGEN. I ett inlägg på bloggen som skapats enkom för projektet berättar den vikarierande avdelningssköterskan **Sari Gustafsson** varför de valde att gå med i projektet:

Emelie Hindsberg-Lipponen är en av många vårdare som genom projektet får prova på nya arbetssätt i vården.

Lilli Sukula-Lindblom arbetar med personalutbildning i olika former. Den här gången i Karis.

Sebastian Wallenius har redan gjort några små ändringar i sitt dagliga arbete.

”

Några självporträtt glider ner från väggen. Men det gör ingenting. Här får alla vara med.

”Malmkulla bäddavdelning vill att Salongens enhet är med i Sol i minnet projektet för att kunna erbjuda patienterna en vardag där skratt, glädje, humor och konst får ta en större plats i vården. Projektet öppnar upp för nytänkande och att skapa en kultur på en bäddavdelning där personalen vågar bjuda på sig själv...”

Att bjuda på sig själv har vårdarna vid Villa Anemone också fått prova på.

– Synd att jag inte fick era skratt bandade från morgonen, då när ni fick träna på att göra bort er, säger Lilli Sukula-Lindblom till gruppen.

Några självporträtt glider ner från väggen. Men det gör ingenting. Här får alla vara med. Projektet Sol i minnet involverar också andra grupper än personalen på vårdenheterna. Till dem hör anhöriga, volontärer, artister, studerande som också fortbildas kontinuer-

ligt. Tanken är att skapa ett nätverk som kan fungera som en stödjande plattform även när projektåren är förbi.

– Det görs så många punktinsatser som tar slut när pengarna tar slut. Det här är tänkt att bli bestående, säger Lilli Sukula-Lindblom.

Projektet dokumenteras under processens gång och det skall utmytna i en handbok, användbar för kommande vårdpersonal.

Taina Semi är själv utbildad inom konstvärlden, men har också gedigen erfarenhet från äldreomsorgen. Hon har till exempel startat ett antal vårdhem för demenssjuka i Esbo-trakten. Hennes utgångspunkt är klar när det gäller vård av äldre och inte minst de demenssjuka.

– Man tjänar inte ett system eller en organisation. Man måste utgå från människan, säger hon. ♦

Sol i Minnet

♦ Det treåriga projektet har initierats av fonderna och stöds av Svenska folkskolans vänner, Svenska Kulturfonden samt Konstsamfundet.

Som bakgrund finns en gemensam fondutredning som publicerades hösten 2015.

Där framgick det tydligt att det finns en stor splittring och kortsynhet i de satsningar som görs för äldre i vårt land. Nätverk för kultur i vården saknas och behovet av riktad fortbildning visade sig vara stort.

Rapporten följdes av en diskussion med målsättningen att hitta en mer hållbar lösning. Resultatet blev projektet Sol i Minnet som utarbetades i samarbete med Lillicare (Lilli Sukula-Lindblom).

FOTO: WIKIPEDIA

Text Anne Bergman

JULEN 1917

– både hemvan och annorlunda

Det var i dystra tecken man tog emot julen 1917. Det var den fjärde krigsjulen i följd, och man längtade efter fred. Samhället präglades av våld och förvirring och det var brist på varor, mat och bränsle. Klasskillnaderna var dock stora och, beroende på status, förmögenhet och boningsort drabbades man mycket olika.

Trots det oroliga läget var ändå julen en högtid som man försökte fira ”som vanligt”. I betraktelser och julhälsningar uppmanades människorna att ta emot julen med lugn och ro i sinnet och se med tillförsikt på framtiden. 1917 hade dock detta ”som vanligt” helt olika innebörder för olika samhällsklasser.

LYX OCH MODERNITET. Bland överklassen hade julen under 1800-talet utvecklats till en statusfest av rang. Till julen skaffade man det dyraste, modernaste, lyxigaste, godaste och mest exklusiva. Man tänjde sina ekonomiska resurser

till det yttersta och visade upp det bästa man kunde förmå. Julen var ett överflöd av läckerheter och julklappar och – i ännu högre grad – en uppvisning av status. Till detta hörde också praktfulla illuminationer, som var synliga för alla. Ljus i mörkret var elitens sätt att visa upp sig, under en period då elektriciteten inte hade blivit vardag för alla.

Många inom borgerskapet tyckte ändå att ett alltför överdrivet julslöseri var omoraliskt. Redan under nödåret 1868 räknade ansvarsställande perso-

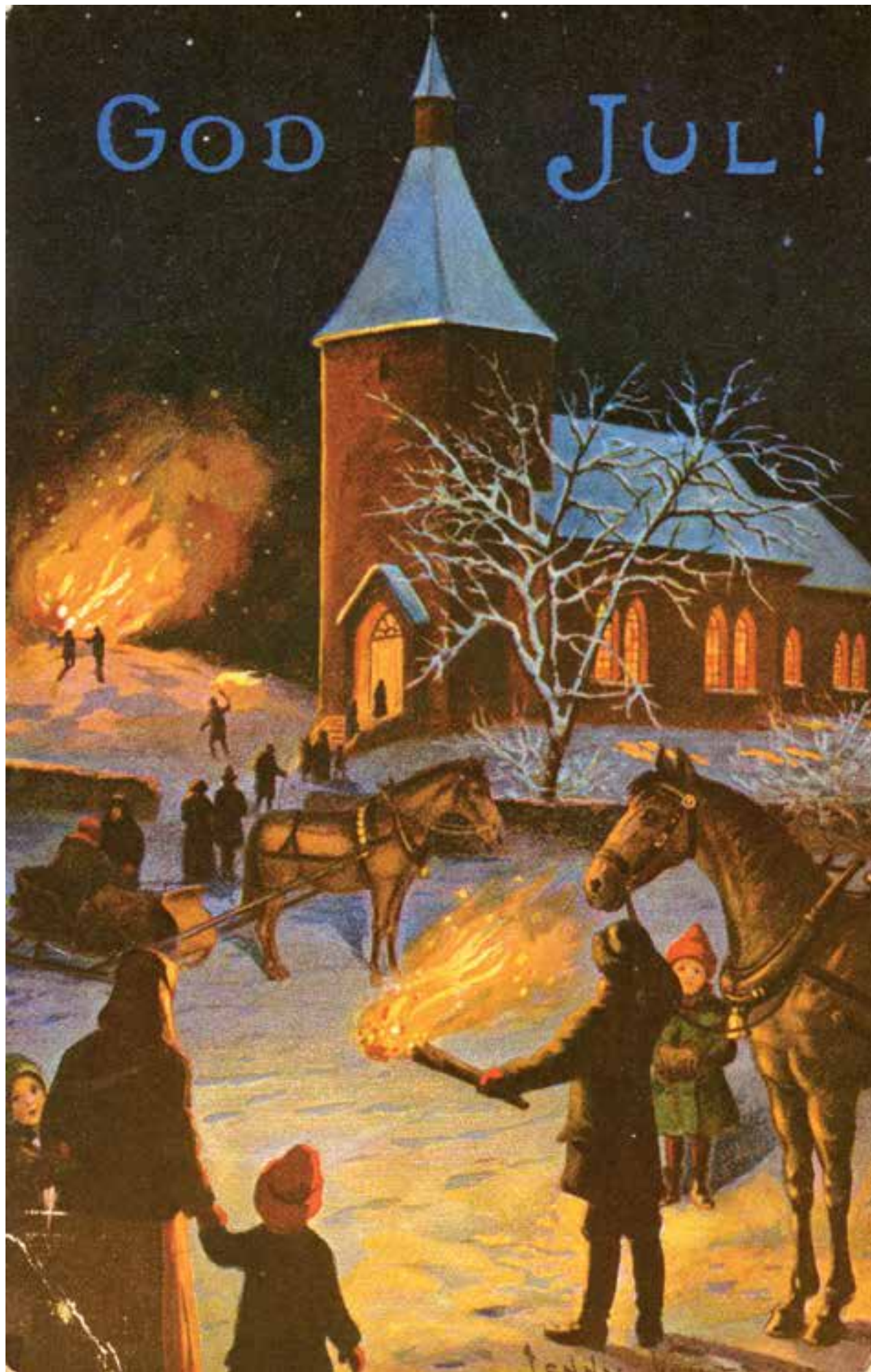
”

I betraktelser och julhälsningar uppmanades människorna att ta emot julen med lugn och ro i sinnet och se med tillförsikt på framtiden.

ner ut hur många fattiga man skulle ha kunnat hjälpa om man använt julgrannarnas ljus till välgörenhet i stället för att bara bränna upp dem. 1917 var det redan en ”jultradition” i borgarfamiljerna att dra ner på julklapparna. I många hem kom man överens om att inte ge en massa onödiga saker till varandra.

JULAFTON PÅ LANDET- FINHETENS HÖGBORG. Bland de lägre samhällsklasserna var 1800-talsjuln framför allt en tid av social samvaro. Det var ledigt då man fick slå sig lös, klä ut sig till staffansgubbar och dricka och roa sig. Tiggarna var välkomna och man delade med sig av det man hade.

Under 1800-talets lopp fick dock den gamla ”rummeljuln”, som började på annandagen, ett tillägg. Man började fira julafton. Julen inleddes således lite tidigare, redan på julaftonen, som fick en helt annan karaktär än annandagen. Den blev en högtidlig kväll, som man försökte göra så överklassmässig som möjligt. Man stöpte ett tregrenat ljus, →

Gult och guld var de dominerande julfärgerna fram till 1930-talet, då den amerikanska julklappsutdelaren så småningom gjorde rött till julens färg. Julkort av Jenny Nyström från ca 1900.

” Om vi skulle fråga dåtidens människor vilken färg de tyckte att julen hade, så skulle de nog ha sett undrande ut. Bland borgerskapet skulle troligtvis ändå de flesta ha haft ett klart svar: gul.

som liknade en kandelaber, man tillverkade en krona av halm eller trä med ljus och allsköns grannlåt, med kyrkornas ljuskronor eller prästgårdens kristallkrona som förebild. Man dukade med vit duk och det finaste porslinet. Så småningom skaffade man också en julgran, så grann och glittrande som bara möjligt var. Allt för att ge en fläkt av fint herrskap.

Också maten var inspirerad av herrskapsköken: lådor, lutfisk, kokt fisk med sås, risgrynsgröt och vitt bröd. Det var minsann inte mat som man åt till vardags utan i stället den tidens gourmémät. Men då julaftonen var över och annandagen kom var den gamla högljudda julen igång igen som vanligt.

Det var först de större bondgårdarna som började fira julafton, men då vi kommer fram till år 1917 hade julaftonen etablerats i så gott som alla samhällsklasser.

JUL SOM FÖRR? Det finns inte jultraditioner som skulle ha uppstått eller som skulle ha varit speciellt utmärkande just för julfirandet 1917. Men hur skulle vi ha upplevt den jul som firades 1917, om vi plötsligt skulle hamna in i den? En hel del skulle vi känna igen, men mycket skulle också kännas ovanligt. Det skulle inte bara vara den fysiska miljön eller de stora klasskillnaderna som skulle kännas främmande för oss. Den största skillnaden skulle säkert vara hur man såg på julen, vad man tyckte att julen var – och vad den borde vara.

Vi skulle till exempel säkert känna oss främmande inför själva julplaneringen. Ingen skulle tycka att julen borde vara ”som förr” eller firas enligt

samma mönster som föregående år. Att fira en ”gammaldags jul” där familjetraditioner och minnen från barndomen stod i fokus, fanns inte i medvetandet. De tankarna kom långt senare under 1900-talet. I stället var man ute efter nymodigheter i fråga om mat och rekvisita. Att planera för julen 1917 var ungefär som när vi planerar en bröllopsfest. Fint och modernt är det som gäller. Men just 1917 fick man dock lov att ge avkall på en hel del.

GULT GAV JULSTÄMNING. Om vi skulle fråga dåtidens människor vilken färg de tyckte att julen hade, så skulle de nog ha sett undrande ut. Bland borgerskapet skulle troligtvis ändå de flesta ha haft ett klart svar: gul. Gult som julens färg var hos dem väl etablerad 1917. Det var den upplysta kyrkan, de brinnande ljusen, facklorna, och glorian kring Jesusbarnets huvud som gav julen dess färg.

Den gula färgen fick under de svåra åren kring sekelskiftet 1900 sällskap av ett nytt ord: julstämning. Ordet finns belagt från 1860-talet men hade då innebörden ”att komma i feststämning via alla trevliga julbestyr”. Ordet fick dock från 1890-talet allt mer klang av högtidlighet och allvar, ofta kopplat till kyrklighet och till julljus.

Vid tiden för självständigheten läggs grunden till den tudelning av julen, som vi i dag uppfattar att den har, men som den inte hade tidigare. Jultraditionerna delades upp i ”profana” och ”kyrkliga”. Julens öde har fram till vår tid varit att finna sin plats mellan dessa två ytterligheter: en stillsam fest till Jesus ära eller en stojande mat- och julklappskarneval. ♦

Julen 1917 längtade alla efter fred, men hoppet grusades av att man kände att det pyrde under ytan. Ur Åbo Underrättelser 23.12.1917.

Jul 1917

*Jul, du vår högtid av ljus och av frid,
som mörkaste makter betvingar,
var hälsad i denna förvirrade tid,
du fest, som hugsvalelse bringar!*

*Jul, nyss var hatet och hotet vår gäst,
och våldet gick fram till vår boning,
det häjdades dock utav den gäst,
som bringar oss frid och försoning.*

*Jul, sprid din ro över stad, över bygd,
där snöhöljda byarna sova,
och kyrkan står i björkarnas skygd.
Skänk alla din signade gåva!*

*Jul med den grönskande granen och
ljus,
I julljus, I tindrande brinnen;
För helgens trevnad till tusende hus,
sprid ljus i förvildade sinnen!*

Aldebaran

bygger broar till det finska och det nordiska

Text Ann-Sofi Backgren ~ Foto Pia Pettersson

Nästa år firar landsbygdspolitiken 30 år i Finland. Kanske vi borde använda ordet policy i stället för politik eftersom många associerar fel direkt från början.

Landsbygden idag är mångfasetterad. Vi talar om landsbygden som helhet, om byar som livsmiljö. Vi talar om att upprätthålla servicen i den allt mer digitaliserade världen, om logistik med långa geografiska avstånd. Vi talar om mikroföretagande och entreprenörsanda, om hållbarhet och innovationer. Och vi talar om demokrati och medborgarsamhället, om Svenskfinland, den svenska minoriteten med dess behov nu, och i framtiden.

SFV (tidigare Svenska Studiecetralen) har i flera år varit upprätthållare och koordinatör för det finlandssvenska landsbygdsnätverket som under de senaste åren benämnts IDNET (Identitetsskapande nätverk det vill säga det bygger på de svensk- och tvåspråkiga livsmiljöerna).

När Finland blev EU-medlem 1995 började vi jobba enligt program och projekt för att utveckla det samhälle vi lever i. En EU-period är sju år och i de olika programmen som Finland är med och verkställer, finns projektresurser att söka. Det hänger på egen aktivitet att nå projektresurserna. EU-medlemskapet innebar också att det nationella arbetssättet i utvecklingsfrågor ändrades till program och projekt, samt att jobba nätverksbaserat och med partnerskap. Således har Finland numera olika program för olika sektorer, de flesta följer den pågående EU-perioden.

För landsbygdsutvecklingens del finns det nationella programmet "Möjligheternas landsbygd" (2014-2020) med ett 60-tal konkreta åtgärder. Det är fråga om förvaltningsövergripande teman

Ann-Sofi Backgren är SFV:s sakkunniga när det gäller landsbygdsfrågor.

och genomförandet av åtgärderna kräver samarbete mellan aktörer på olika nivåer. För att jobba med verkställigheten av dessa åtgärder har Landsbygdspolitiska rådet (tillsatt av Statsrådet) med medel från Jord- och skogsbruksministeriet finansierat fem temanätverk varav IDNET är det svenskspråkiga nätverket. Det nu gällande rambeslutet för IDNET:s del är för perioden 1.4.2017–28.2.2020. Uppdraget är att dels tillsammans med de övriga finskspråkiga nätverken vara med och verkställa åtgärder i enlighet med programmet för "Möjligheternas landsbygd", dels verkställa specifika åtgärder inom det egna nätverket utgående ifrån en godkänd projektplan. För IDNET:s del heter projektplanen "Svenskfinland som pilotområde och brobyggare". För år 2018 kommer de tre tyngdpunktsområdena att vara:

1) **Svenskfinland & Landskapsreformen:** Pilotera nya partnerskapsmodeller på lokal och regional nivå kopplat till pågående reformer.

2) **Svenskfinland & Åland:** Arrangera, samla och fortbilda landsbygdsaktörer på den finlandssvenska landsbygdsriksdagen på Åland hösten 2018.

3) **Svenskfinland & Norden:** fungera som brobyggare till nordiska arbetsorgan och befrämja pilotprojekt som tar fasta på mikroföretagande och organisationsutveckling i ett gränsregionalt perspektiv.

I många sammanhang framhålls vikten av att det finlandssvenska finns med i finska sammanhang. Vikten av att de finskspråkiga får kontaktytor och relationer till det svenska för att bättre skapa förståelse för det svenska i Finland framförs också. IDNET svarar även mot dessa ändamål. ♦

Text Kenneth Sundman ~ Foto Kenneth Sundman, Annika Nordenstam

Spännande studie

om affärssamverkan på landsbygden i Kvarkenregionen

Allt större krav ställs på företagarna i dagens globaliserade värld och i den tuffa konkurrens som råder både inom handel och e-handel. Att dessutom vara etablerad i ett område som ofta har sämre service när det gäller till exempel infrastruktur, kollektivtrafik och servicemöjligheter, innebär ytterligare en utmaning. Som mikro- eller egenföretagare på landsbygden kan det då vara extra svårt att nå ut med sina produkter till kunderna.

WIN-WIN-SITUATION FÖR MIKROFÖRETAGARE.

Verksamhetsledare Annika Nordenstam på Föreningen Norden-Nordiskt informationskontor i Umeå tycker att vi har mycket att lära av varandra och att vinna genom samarbete på båda sidor om Kvarken. Under hösten 2017 genomför föreningen en förstudie om gränslöst innovativt företagande på landsbygden i Västerbottens län och i Österbotten med IDNET/SFV som samarbetspart. Syftet är att förstudien ska resultera i en projektansökan till Interreg Botnia-Atlantica programmet våren 2018. Målet med projektet är att öka konkurrenskraften och kapaciteten till gränsoverskridande affärssamarbeten hos mikroföretagare på landsbygden i Kvarken. Tänkbara fokusområden är gårdsbutiker, kreativa och kulturella näringar, samt kultur- och naturturism.

INSPIRATIONSWORKSHOPAR. Ett första möte för företagare i de båda regionerna ägde rum i Västerbotten på Häljegård den 29 september. Som ett av resultaten från mötet togs en behovsanalys fram.

1. En workshopsgrupp diskuterar problem och lösningar som mikroföretagare på landsbygden. Till vänster Annika Nordenstam, verksamhetsledare på Föreningen Norden-Nordiskt informationskontor. 2. Malakta är ett gammalt mejeri som förvandlats till kulturverkstad för konstnärer. 3. Målarkonst från Malakta. 4. På väg till Fyrgården, ett gott exempel på hur man på landsbygden skapat jobb på Bergö genom offentligt-ideellt partnerskap.

Ett andra möte med workshops och företagsbesök hölls 18.11 i Österbotten. Workshopen ägde rum på Malakta Art Factory i Malax, ett nedlagt mejeri som omvandlats till en kreativ kulturverkstad för konstnärer i olika discipliner. Genom workshopen skulle deltagarna ta fram nya idéer och metoder för framtida utveckling och samarbete. I en workshopsgrupp satt bland annat en mikroföretagare inom upplevelseturism från Vilhelmina kommun i Lappland och ett nystartat mikroföretag från Korsholms kommun inom fårullsförädling, och diskuterade varandras problem och lösningar.

Efter Malakta styrde egenföretagarna kosan till skärgården och ön Bergö med

besök hos mikroföretagen Skärgårdsdelikatess och Mad(d)e in Bergö. Den senare garvar band annat fiskskinn, som används i egendesignade kläder och produkter. Ett intressant besök företogs till det nybyggda äldreboendet Fyrgården, som är en form av samhälleligt företag. Byaföreningen Bergö Öråd rf upplysning om samarbetet mellan det offentliga och ideella kring samhällsservicen på ön, som rymmer 480 invånare. Sista anhalt på besöken var museet Stundars. Under middagen, som avnjöts på det populära museet, fick deltagarna ta del av **Helena Höglund-Rusks** föreläsning om projektet Integrering via mathantverk – svenska från hand i mun. ♦

Kultur och karameller

Text Benita Ahlnäs ~ Foto Benita Ahlnäs/Rabbe Sandelin

Inga SFV-karameller för trion från åttonde klassen i Grundskolan Norsen i Helsingfors innan pojkarna har berättat om sina läsvanor. Utan att tveka svarar Fredrik Gillberg att fantasyromanerna om Harry Potter av J. K. Rowling gäller för honom. Oliver Autero säger sig gilla Carl Michael Bellman medan David Nyholm gärna läser C. S. Lewis berättelser om Narnia.

— Och vilka uppgifter har ni här på mässan?

— Vi ska bara gå omkring och iakta det som händer, har vår lärare sagt.

Mycket händer på mässan som är Finlands största evenemang inom bokbranschen och som i år ordnades för sjuttonde gången i Helsingfors mässcentrum. Över 1500 författare och artister uppträdde på 17 programscener. Det handlar även om många intervjuer, signeringar och författarmöten. För att inte tala om samtal "face to face", som är en bristvara i dagens digitala värld. Antalet besökare i år var rekordstort - över 84 000 personer som i medeltal köpte sex böcker per person.

Det blev tunga bokkassar att släpa på, och de fylldes också av broschyrer, tid-

skrifter och karameller av vilka de godaste snabbt tog slut.

RENÄSSANS FÖR BOKEN. – Helsingfors Bokmässan är ett måste för mig, som jag i årtal har besökt av tradition och ohejdad vana, berättar **Henrik Strömberg** medan han tar igen sig vid Svenska folkskolans vänners traditionella, digitala brasa i SFV-montern.

– "Vännerna" är väl bekanta för mig. En gång i tiden designade jag Svenskbygdens röda logo på gul botten. Vännerna har också fått släktens kompletta samling av SFV-kalendern. Min mormor **Signe Blomqvist**, född 1878, var bildningsljus eller folkskollärare i Kervo medan min mamma Ulla var "rocklärare" eller musiklärare i Virkby.

I Strömbergs barndomshem fanns det alltid böcker.

– **Tove Janssons** böcker har jag komplett, vid sidan av första upplagorna av **Edith Södergran** och **Elmer Diktonius**. Jag är en obotlig samlare av litteratur. Problemet är bara vad som i framtiden ska hända med mina böcker.

Strömbergs fasta övertygelse är att den traditionella boken upplever en renässans

– Den elektroniska boken var kanske bara en modefluga. Men den som lever får se, säger Henrik Strömberg, medan han blickar ut över de strida strömmarna av mässbesökare.

Henrik Strömberg har mycket att berätta som skulle lämpa sig för en självbiografi. Han har gjort ett hundratal logon utöver den för Svenskbygden och designat pärmbilder för bland annat Schildts förlag.

BOKLUND ÄR ETT INHEMSKT HELHETS-KONCEPT. – Boklund är ett nytt finländskt helhetskoncept med tjänster och skräddarsydda lösningar för små och medelstora förlag samt egenutgivare, berättar **Anna-Lena Palomäki** som är ensam ägare till företaget.

– Jag erbjuder allt från bokhandel på nätet, till distributionservice riktad till återförsäljare.

Många vill ha kontakt med Anna-Lena Palomäki, och under mässan får hon ideliga telefonsamtal, medan presumtiva kunder är inbegripna i livliga diskussioner medan de analyserar boktravarna i hennes monter. **Johan Westergård** som representerar Scriptum ger boktips åt en besökare. En kund som vill vara anonym inhandlar **Carl Fredrik Sandelins** bok *Alice och Wilhelm - En Viborgskrönika* som handlar om handelns utveckling i Viborg och om det hackmanska bolaget som grund för det självständiga Finland. I samma ögonblick uppenbarar sig Carl Fredrik Sandelin som på begäran signerar boken, som skall bli en julgåva.

NYCKELKNIPAN FICK RUDOLF KOIVU-PRIS. **Sanna Mander** belönades med Rudolf Koivu-priset för sin barnbok *Nyckelknipan* som egentligen är en allåldersbok. Den handlar om ett barn som har tappat nyckeln och ringer på hos de mera eller mindre excentriska grannarna i höghuset där barnet bor. Kanske finns nyckeln hos någon av dem?

RÖSTER FRÅN SKILLNADEN. Svenska teatern från 1930-talet till 2010-talet är underrubriken för den aktuella boken *Röster från Skillnaden* som försäljningskoordinatören **Anne Kaukonen** entusiastiskt berättar om för paret **Eila Helander** och **Gustav Björkstrand**.

OM LIVET I DÖDENS NÄRHET. Stort var intresset för paneldiskussionen där **Benita Backas-Andersson** berättade om livet i dödens närhet utgående ifrån sin

Sanna Mander fick Rudolf Koivu-priset för sin bok *Nyckelknipan*.

Tapani Suominen har gett ut en av höstens roligaste och intressantaste böcker på Litorale: *Sista vintern på ambassaden*. Intervjuare är **Gunilla Löfstedt-Söderholm**.

Författarna till höstens SFV-biografier, **Lena von Bonsdorff** och **Anders G. Lindqvist**, intervjuas av **Wivan Nygård-Fagerudd**.

Helsingfors Bokmässan är ett måste för **Henrik Strömberg** (t.v.) Här i samtal med SFV:s mässvärd **Rabbe Sandelin**.

aktuella bok "om den sista resan" interfolierad av **Gitta Hallakorp** som talade om mänskliga relationer med **Katarina Gäddnäs** som koordinator.

SILJANS MÅSAR. – Våra böcker vill bekräfta rikedomerna inom dig, informerar **Yvonne Frank Månsson** glädjestrålade om Förlagshuset Siljans Måsar, som inbjuder besökarna att fira förlagets hundra bok på bokmässan, där förlaget nu deltar för fjärde gången. Förlaget delar monter med **K-G Olins Olimex** och finns därför med inom området Den Finlands-svenska Boken. Sedan år 2008 är Yvonne Frank Månsson VD för Förlagshuset Siljans Måsar i Ystad i Sverige. Egen företagare har hon varit i över 30 år. Till utbildningen är hon utlandskorrespondent, hälsorådgivare och Creative Producer. Hon talar varmt för sin nionde bok *Kreativt systerskap om systerliga egenskaper som gynnar världen*.

Glädjepiller i form av **AnneAnkas kloklek!** bjöd **Pernilla Lindroos** på.

– Personlig frihet är mitt motto och jag önskar alla möjligheten till att leva ut sin fulla potential, deklarerade Pernilla som fann många köpare både till sin kloklek som är spelkort med värdefulla reflektioner och sin bok **Lagom är så förbaskat tråkigt**. Den illustrerade boken handlar om den finurliga **AnneAnka** som förmedlar humoristiska och insiktsfulla tankar. Pernilla är bosatt i Jomala på Åland.

UTHÅLLIGHET OCH BEKVÄMA SKOR. Alla som har deltagit på olika sätt på bokmässan vet att det som krävs är uthållighet och bekväma skor. För många drar besöket ut i flera timmar. Varför, kan man fråga sig? För att man sugns in i myllret och blir som besatt. Man vill ta ut allt av mässan, och lyssna på så många presentationer och debatter som möjligt i de svenska rummen: Edith Södergran- och Tottiscenen. Där träffar man idel gamla och nya vänner – och personer som man tror att man känner. →

1.

2.

3.

4.

1. God kommer i Schildts & Söderström monter. 2. Anna-Lena Palomäki äger Boklund, som betjänar små och medelstora förlag och egenutgivare med tjänster och skräddarsydda lösningar. Här i samtal med Johan Westerlund från Scriptum. 3. Förläggare Sara Enholm Hielm och författaren Annika Sandelin i Förlaget M:s monter. 4. Trion Fredrik Gillberg, Oliver Autero och David Nyholm från Grundsolan Norsen i Helsingfors med informatör Christine Skogman från SFV.

För många räcker det med att plaska omkring i den finlandssvenska ankdammen. Men man vill också uppleva debatter och författarsamtal på andra estrader. Mässan växer varje år, vilket varje år gör det lite svårare att orientera, trots att man har tillgång till kartor med koordinater för alla utställare. Men – man tappar bort kartorna, för att slutligen tappa bort sig själv. Hungrig blir man också, och så konstaterar man att mat- och kaffeköerna är ändlöst långa. Och när man äntligen har kommit fram inser man att man har ställt sig i en kö för provsmakning av viner. En räddning var Evangelisk-lutherska kyrkan som i sin monter bjöd på gratis kaffe. Där kunde man också få sig en pratstund med ärkebiskopskandidaten Björn Vikström och annat kyrkligt folk.

Alla som har deltagit på olika sätt på bokmässan vet att det som krävs är uthållighet och bekväma skor.

”Mässan går ut på att det flimrar hit och det flimrar dit och så fångar man upp något intressant”. Det sade författaren Marianne Peltomaa redan på bokmässan år 2005. ”Och om man inte fångar upp något så är det lika bra att gå hem”.

OLIDLIG TRÄNGSEL. Men hem vill man inte gå! Som ackrediterad journalist slipper man den olidliga trängseln vid in- och utgångarna och köerna för att lämna av sina ytterplagg. Men trångt är det också i pressrummet. För tre år se-

dan var över 2000 journalister anmälda till mässan. I år kändes det som om det var dubbelt upp. Kaffebryggaren var i olag, så man fick nöja sig med vatten. Egen dator borde man ha försett sig med, eftersom de få datorerna i pressrummet hela tiden var upptagna.

Avslutningsvis kan man bara hålla med Henrik Strömberg som tror på den tryckta bokens renässans, tvärtemot vad olyckskorparna spådde för några år sedan; att den tryckta boken snabbt ersätts av digitala medier. ♦

Text Barbro Enckell-Grimm

Topelius om Teatern: ”En sköldpadda som vilar på ett öppen plan”

Teater är ögonblickets konst. Ett levande möte. När Hanna Åkerfelt sammanställt historiken *Röster från Skillnaden – Svenska Teatern från 1930-talet till 2010-talet* har hon framför allt haft att avgöra hur hon kan fånga ögonblicket och historiens vingslag på samma gång.

En bok av det här slaget ska helst göras med pietet. Åkerfelt har tagit in flera infallsvinklar och resultatet är mångsidigt, stiligt och tack vare ett fint bildmaterial visuellt tilltalande. Teaterns utveckling åskådliggörs uttömmande. Det enda som inte är riktigt konsekvent genomfört är det språkliga uttrycket. Och det är tyvärr i linje med den finlandssvenska teaterns utsatta position, kanske i kombination med tidsbrist.

RÖSTER FRÅN SKILLNADEN – SVENSKA TEATERN FRÅN 1930-TALET TILL 2010-TALET

Hanna Åkerfelt

Förlaget.

MOTSTÅND. Då diskussionsparterna tidigare var publik och teater, är det nu teater och press. I det här sammanhanget är det intressant att läsa att tidigare regissörer och förnyare (Bengt Ahlfors och Ralf Långbacka) vid Svenska Teatern upplevde att det hårdaste motståndet och största osäkerheten inte kom från publiken eller från recensenter, utan från skådespelarna. Långbacka kände sig direkt motarbetad, Ahlfors är mer moderat i sin förundran över att frågan ”Hur ska det heta”, varit så frekvent. En rest av skillnadskan, som Nicken Rönngren var pappa till. Föreställningen att det finns bara ett rätt sätt att säga saker levde tydligen länge.

KVINNORNA PÅ DEN FINLANDSSVENSKA TEATERN. Gerda Wrede hade som långvarig föreståndare till Svenska

TIDIG DEBATT. *Röster från Skillnaden* består av porträtt av kända teaterprofiler, från chefer och elevskolans ledare till till exempel försäljningssekreterare, ett urval skådespelare och teknisk personal. Presentationer av personer som inte längre lever är gjorda på grönfärgad botten, medan levande som kan bidra med egna inlägg och kommentarer är på vitt. Allt är inte reservationslösa hyllningar, men samtligt material känns balanserat.

För att ta ett snart sagt ständigt aktuellt ämne: Teaterdebatten i pressen. I begynnelsen löstes frågan elegant i och med att Amos Anderson ledde både Svenska Teatern och pressen. I insändarspalterna fördes tydligen ändå en viss debatt. Man efterlyste bättre biljettförsäljning och pauservering, och större fosterländskhet – ”Kunde inte nationalsången spelas efter varje föreställning?”. *Borgåbladet* var första tidning som efterlyste en diskussion om teaterns konstnärliga lösningar och regissörproblemet – en långkörare i Svenskfinland också det. Den här debatten fördes på 1950-talet.

Teaterns elevskola en avgörande betydelse för utbildningen av flera generationer skådespelare. Och Kristin Olsoni, hennes efterträdare, var den som lyfte fram det fysiska uttrycket som ”inte bara balett, fäktning och gymnastik”.

När man läser intervjun med skådespelaren Susanna Ringbom som också arbetat som sufflör förstår man de kvinnliga skådespelarnas svårigheter att göra sig gällande. De historiska orsakerna ligger inte bara i de lägre lönerna, utan också i praxisen att skådespelarna själva skulle stå för sina scenkläder, och att de fick sparken för tiden de ansågs behövas bättre hemma med barn.

Intervjuerna med dem som hört till den tekniska personalen är ändå de som bäst belyser de verkligt stora förändringarna, dels på hur olika tekniska lösningar och möjligheter påverkar uttrycksmöjligheter och scengestaltning, utan också hur repertoaren läggs upp. Att som man tidigare gjorde riva efter en kvällsföreställning är omöjligt idag. Personalpolitiken har antagligen också varit mest omvälvande för teknikerna. Arbetet var farligt på ett helt annat sätt förr, än det är idag. ♦

Text Tove Fagerholm

Gustaf John Ramstedt En mongolsjäl i professorsrock

Med sitt livsverk har han hedrat inte bara vårt universitet utan vårt land och vårt folk.

Med dessa ord sammanfattar Helsingfors universitets rektor Erik Lönnrot Gustaf John Ramstedts (1827–1950) livsgärning.

Gustaf John Ramstedt är en språkforskare som vunnit världsrökt men i Finland hör han till kategorin ”bortglömda finlandssvenskar”. I en nyutgiven biografi av Anna Lena Bengelsdorff får vi möta Ramstedts muntra blick bakom små runda glasögon. Vi får ta del av äventyrliga forskningsresor och intressanta människomöten tillsammans med en ovanligt charmerande och varmhjärtad personlighet.

Gustaf John Ramstedt föddes 1827 i Ekenäs. Familjen flyttade ofta men slog sig ner för gott i arbetarstadsdelen Raunistula i Åbo.

Fadern var begiven på starka drycker vilket gjorde sonen till en aktiv nykterhetsförkunnare livet ut. Raunistula var en mångkulturell miljö med folk från hela det ryska riket. Den exceptionellt språkbegåvade gossen vande tidigt öronen vid många tungomål. Fadern hade engelsktalande sjömansbekanta. Kamraterna i hemknutarna talade finska. Som frielev vid Åbo klassiska lyceum fick han lära sig franska, tyska, ryska, latin och grekiska.

Efter studentexamen inledde Ramstedt sina studier vid Alexandersuniversitetet. Han avlade filosofiekandidatexamen med sanskrit och jämförande språkforskning som huvudämne.

GUSTAF JOHN RAMSTEDT
EN MONGOLSJÄL I
PROFESSORSROCK

Anna Lena Bengelsdorff
Kilabok & Proclio 2017.
200 s. 32 €

kontaktnät och skapar goodwill för Finland. Han passar på att lära sig koreanska och samlar material till koreansk etymologisk ordbok. Boken *A Korean Grammar* var den första vetenskapliga koreanska grammatikboken i västvärlden. I Korea hyllas Ramstedt fortfarande som mannen som återgav koreanerna deras modersmål.

Under återstoden av sitt liv ägnade Ramstedt sig åt forskning, undervisning och odlingsprojekt på Kila gård i Bromarv. Han avled 1950.

Klart och överskådligt, med värme och insikt förmedlar Bengelsdorff mötet med en storartad finländare. ♦

Med Otto Donner som inspiratör och generös finansiär skall han skapa sig ett världsrökt inom den jämförande forskningen kring altaiska språk och som grundläggare av den moderna mongolistiken.

År 1898 reste Ramstedt med hustru och lilla dotter till tjeremisserna vid Volga. Därifrån fortsatte den lilla familjen till Mongoliet. Med häpnadsväckande snabbhet lärde han sig tala och skriva mongoliska. De mongoliska lamorna ansåg att Ramstedt i själva verket var en mongol vars själ i misstag råkat in i en rysk kropp. Ytterligare sex banbrytande forskningsresor kommer han att göra.

I april 1917 utsågs Ramstedt till professor i altaiska språk. Nu hoppas han kunna sammanställa sitt enorma forskningsmaterial. Men den unga republiken har problem med att finna språkkunnig utrikesrepresentation. Ramstedt utnämns till chargé d'affaires i Japan, Kina och Sion 1919. Han kommer att stanna tio år i Japan, där han knyter ett stort

”Om jag får önska mig..”

Camilla Nordblad
KANSLICHEFENS ASSISTENT

Den här tiden på året känns alltid lite speciell för mig. Det är säkert något som många andra också upplever – julen är ju traditionellt den tid om året då man stannar upp och blickar tillbaka. Det är också den tid på året jag unnar mig en stund för mig själv, kvalitetstid, som det numera kallas.

Min kvalitetstid i år består av att gå igenom medlemsbrev som flutit in under året. Det är brev från SFV-medlemmar bosatta både i Finland och utomlands. Det är märkligt hur de kommer i strömmar och olika etapper. Och att de flitigaste brevskrivarna verkar bo utomlands. Är det en längtan till hemlandet, som visar sig speciellt vid jul? Om SFV kan vara en länk mellan det nya och gamla hemlandet, är vi säkert på rätt spår.

Med åren har jag lärt känna dessa regelbundna korrespondenter. Min rikssvenske vän i Sverige, en äldre herreman med estlandssvenskt ursprung, skriver dock denna gång för att artigt tacka för sig. Efter alla år som trogen SFV-medlem, tycker han att han nu har blivit för gammal för att kunna hänga med sin tid. Kunde vi avsluta hans prenumeration, frågar han, och tillägger: ”Jag tackar för allt som varit genom åren. Tack finlandssvenskarna, adjö!”

Och SFV tackar för sig, och noterar att utvecklingen idag går snabbare än någonsin. SFV är en förening med traditionella värderingar, men mån om att följa med sin tid, såsom majoriteten av våra medlemmar tidigare önskat. Vi tar lärdom av äldre generationers erfarenheter, och försöker ge dem en modernare klädnad. Den elektroniska kommunikationen används allt mer för att nå så många som möjligt, så snabbt som möjligt. Dagens budskap ska nå ut genast, ja, helst på sekunder.

”Korta, regelbundna informationsbrev till medlemmarna. Mera information på nätet. Någon sorts månadsutskick skulle vara roligt att få regelbundet.

Det var önskemål som upprepades i den medlemsundersökning SFV senast lät göra. Därför fokuserar föreningen i större grad på elektronisk kommunikation och sociala medier. I november började vi sända ut ett elektroniskt nyhetsbrev till intressenter och medlemmar som uppgett sin e-postadress. Cirka en gång per månad får medlemmarna en kort sammanfattning över SFV:s aktiviteter, evenemang, föreläsningar och seminarier som äger rum på olika håll i landet. Det är snabbt och behändigt för mottagaren, som i ett nötskal får all information på sin e-post.

”Ordna seminarier eller kurser online.

Två gånger om året ordnas diskussionsevenemang i SFV-huset G18, kallat #G18prat. Evenemanget inleds med korta och inspirerande föredrag, där tonvikten ligger på samhällsaktuella teman och kunskapslyftande frågor och avslutas med en diskussion. Seminarierna bandas och finns inom en vecka att se på SFV:s Youtubekanal, och når på så vis en bredare publik. Alla seminarier finns att se på g18prat.fi/teman. SFV har även byggt upp kurser online på lärplattformen Eliademy (digisvfi.eliademy.com). Där hittar du gratis kurser i till exempel föreningsbokföring och föreningskunskap.

”SFV borde ordna författarkvällar eller litteraturevenemang. SFV har nu, i samarbete med Schildts & Söderströms, börjat ordna VIP-kvällar för sina medlemmar. Under informella tecken samtalar kända, inbjudna författare om sina böcker och publiken får ställa frågor och komma med synpunkter. Bokkvällarna är ett ypperligt tillfälle att lära känna våra populäraste författare lite bättre och byta några ord med dem. Dessutom kan man passa på att inhandla böcker till specialpris och få en del av dem signerade – allt detta som SFV-medlem. Tillsvidare har författarträffarna hållits i Helsingfors, men planer på att arrangera motsvarande evenemang i Österbotten och Åboland är på gång. Mera information om VIP-kvällarna finns på SFV:s webbsida och i nyhetsbrevet.

”Publikationerna är mycket bra och de bör bevaras. Tidningen blev mycket bättre nu när den moderniserades. Tack för fina publikationer.

SFV:s publikationer bevarar sin ställning i täten på listan över medlemmarnas tio-i-topp. SFV-magasinet har blivit något av en markör inom det finlandssvenska kultur- och föreningsfältet, medan SFV-kalendern med sina kulturhistoriska artiklar och minnesrunor fortsätter att vara det pålitliga och folkbildande faktotum det varit sedan utgivningen startade år 1886. Hela den imponerade samlingen i originalversion finns förresten till påseende på SFV:s kansli i Helsingfors.

Vi fortsätter att skicka våra tryckta alster till medlemmarna och med den sista upplagan för i år vill vi alla på SFV önska: God Jul och Gott Nytt År 2018! Må det bli fyllt av hälsa, lycka och kärlek!

Föreningsresursen upprätthålls av SFV och här hittar du fakta, tips, råd och svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Sebastian Gripenberg
VERKSAMHETSOMBUD I NYLAND

Stefan Andersson
PERSONALADMINISTRATÖR

Föreningsresursen står till tjänst

Föreningsresursen är SFV:s stöd till alla föreningar. Genom Föreningsresursen får man information och hjälp med praktiska frågor och problem som kan uppstå i föreningsverksamhet.

Föreningsresursen består av en portal www.foreningsresursen.fi, där vi samlar grundläggande information om föreningsverksamhet. Det finns information om hur man administrerar en förening, hur man sköter föreningens ekonomi samt info och tips om praktiskt föreningsarbete.

Via Föreningsresursen går det också att ställa frågor om vad som helst som har med en förening att göra. Alla frågor behandlas konfidentiellt och svaret ges enbart till den som ställde frågan. Frågor av allmänt intresse kan ibland användas som exempel, utan att det går att identifiera frågeställaren. Föreningsresursen tar årligen emot hundratals frågor med mycket skiftande teman; löner och arvoden, mötesteknik, budgetering, bokföring, beskattning av allmännyttiga samfund, medlemsregister, försenade möteskallelser, hur omröstningar och val sker och mycket annat. Vårt löfte är att alla frågor får svar och om vi inte själva kan svara på en fråga så hittar vi en expert att vända sig till.

Vi hjälper också föreningar att skriva stadgar. Det är fritt fram att skicka sina stadgar till oss för genomgång och kommentarer. Det sparar i regel tid i samband med behandlingen vid Föreningsregistret att ha fått stadgarna kommenterade i förväg.

En viktig del av Föreningsresursens verksamhet är utbildning. SFV ordnar årligen i egen regi flera utbildningar i föreningskunskap som är öppna för alla intresserade och i regel avgiftsfria. För tillfället är exempelvis den nya dataskyddsförordningen aktuell. I mån av möjlighet ställer vi också upp som föreläsare vid tillfällen som ordnas av föreningar och förbund. Vi är tvungna att prioritera vad vi kan delta i och satsar i första hand på sådana evenemang som ordnas av förbund och som samlar en större skara aktiva, men det går till exempel bra att samarbeta med andra föreningar på orten för att få ihop en bredare publik.

Slutligen hjälper Föreningsresursen vid strategiprocesser inom finlandssvenska förbund. Vi hjälper till med att lägga upp och planera processen, att identifiera de kritiska frågorna för organisationen, att hitta metoder för att söka svar på frågorna, att sammanställa material och att facilitera processen, till exempel vid strategiseminarier och framtidsverkstäder.

Föreningsresursen sköts på SFV av **Stefan Anderson** och **Sebastian Gripenberg**. Föreningsresursen står till din förenings tjänst – välkommen att ta kontakt!

§ 2 ENLIGT SFV:S STADGAR

Svenska folkskolans vänner r.f. har till ändamål att främja bildningsarbetet bland Finlands svenska befolkning genom att understödja skolor, barntädgårdar och bibliotek, utge studieunderstöd ävensom stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden. Föreningen har rätt att mottaga gåvor, vilka avse att gagna dess verksamhet i det svenska bildningsarbetets tjänst.

SFV:S EGET KAPITAL
31.12.2016:
102,3 miljoner euro

SFV:S FONDER
418 st

MEDLEMMAR I SFV
372 st

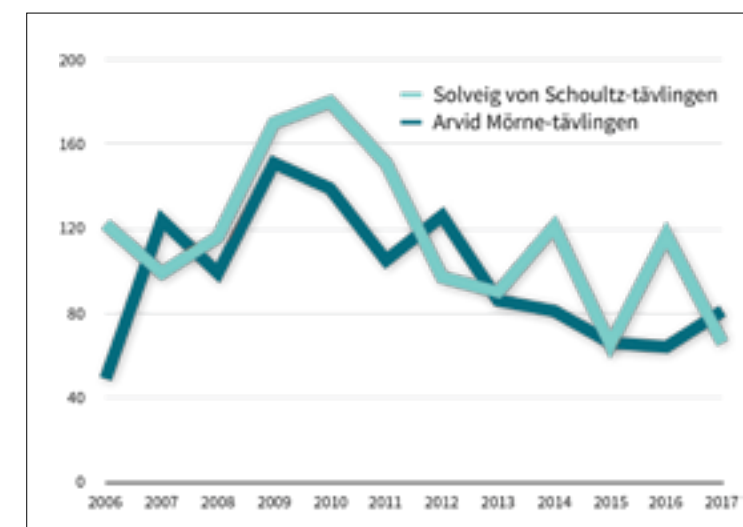
MEDLEMMAR I SFV:S UNDERSTÖDSFÖRENING
7976 st

BEVILJADE ALLMÄNNA BIDRAG SEPTEMBEROMGÅNGEN 2017

Finlandsvensk identitet	151 825
Samarbete över språkgränser	69 000
Evenemang (bildning eller kultur)	113 000
Verksamhetsbidrag för förbund	91 000

424 825

SFV:S LITTERÄRA TÄVLINGAR, DELTAGARANTAL 2006-2017

ANSÖKNINGSPERIOD

Februari

- organisationer som verkar enligt skolårets läsår
- privatpersoner (pedagoger inom skola och dagvård + kulturarbetare)

September

- organisationer som verkar enligt kalenderår

MEDLEMSKAP I SFV

Medlemskapet i SFV:s understödsförening kostar 15 euro/år. Till förmånerna hör SFV-magasinet, årsboken SFV-kalendern samt som ny medlem en bok ur SFV:s skriftserie. Dessutom får SFV-medlemmar rabatt på böcker från Schildts&Söderströms.

Adressförändringar.

Meddela oss din nya adress via www.sfv.fi/medlem, per e-post svf@sfv.fi eller ring 09-6844 570.

DONATIONER OCH TESTAMENTER

Vill du vara med och stöda det bildnings- och kulturarbete som SFV gör? Kontakta kanslichef Johan Aura, johan.aura@sfv.fi eller 040-3559 935.

FOTO: PIA PETTERSSON

Text Tove Fagerholm

OFÖRKLARLIGT LYSANDE

*Koka alltså vattnet, koka
allt annat som kan kokas
poesin ihop med potatisen
Låt ångan stiga i köket!
Vad tillagar du så?
Livsmod!*

ur **Oförklarligt lysande, 2002**

I sexton diktsamlingar och två urvalsolymer blottlägger **Ulla Olin** vardagens djupare innebörd. Osentimentalt, nästan barskt skildrar hon det poetiska hantverket.

Hon tillåter ingen vaghet och ingen skönmålning, hon är allvarlig och lågmäld och hennes sparsmakade ordval känns genuint finlandssvenskt, närmast associerar jag till **Solveig von Schoultz**. Båda poeterna har också det gemensamt att dikternas lödighet inte sjunker med åren, snarare tvärtom. Deras senare diktning har det avklarade rena tilltalet som man endast finner i stor poesi.

UNGDOMSÅR. Ulla Olin tillbringade sina första levnadsår på Osböle gård i Tenala. Efter några år flyttade familjen till Juus gård i Esbo. Båda föräldrarna sjöng med i byns sångkör och det sjöngs ofta därhemma också. I en dikt om föräldrarna skriver Ulla: *Sången lyfte dem nästan en tum över golvet*. Fadern **Lennart** deltog aktivt i socknens angelägenheter. Modern **Gunhild** hade vuxit upp i folkhögskolemiljö. Hennes föräldrar **Robert** och **Olga Rostedt** grundade Finns Folkhögskola 1891. Ulla har skämtsamt kallat sig folkhögskolans barnbarn. Hembygden var för henne den trygga motpolen till stora världens jäkt och bekymmer. I *Sång till Esbo* skriver hon:

*Under sommarens höga,
välvande himmelstak
blir bygdens jordiska strävan
självfallet, enkelt rak.
Ingenting överflödigt
får rum i den.
Livet är verk och möda.
Ron kommer i skymningen
ur Mörk ligger jorden, 1943*

Som åttaåring inackorderades Ulla hos sin gammelmöster i Helsingfors och skrevs in i Zilliacuska skolan. Bland lärarna fanns **Karin Allardt Ekelund**, vars uppmuntran betydde mycket för flickan som skrev dikt redan som åttaåring. I skolan läste man **Björling**, **Parland**, **Diktonius** och **Södergran**. Björling och Parland kom till och med på författarbesök till skolan. Hemma var det Mörne som var familjens huspoet.

Efter studentexamen vidtog studier i nordisk filologi och litteratur vid Helsingfors universitet. Livsavgörande blev de fortsatta licensiatstudierna vid Lunds universitet. Där träffade hon nämligen **Nils Gustav Nilson**, som hon gifte sig med 1948.

Att lämna Finland var inte lätt. Ulla Olin hade börjat arbeta på Schildts förlag och hon samarbetade med Diktonius som språkgranskare för hans översättning av *Sju bröder*. Redan som nittonåring hade hon debuterat med diktsamlingen *Vägbrytning* och när hon 1949 flyttade till Sverige för gott var hon en etablerad poet med fem diktsamlingar utgivna.

FINLAND I DIKTEN. Sin förbindelse med Finland upprätthöll hon genom att medverka i tidskriften *Nya Argus* och under en period var hon litteraturrecensent för *Hufudstadsbladet*. I sina dikter återkommer hon till den spricka i själen som uppstår när man lämnar sitt hemland. I dikten kan hon när som helst återvända hem. Hon skriver: utan dikt skulle jag inte minnas det Finland jag skilts från. Minnena från krigsåren ska hon alltid bära med sig. Så sent som 1989 skriver hon i diktsamlingen *Inte nu men nu*:

*Platser jag aldrig varit på
men de har varit i mig
från år till år har de sjunkit
mot bottenisen i min själ*

*Där ligger Suomussalmi Salla
där Kuhmo Lieksa Ilomants
där Tolvajärvi Suojärvi Kollaa*

Här finns också den storartade diktsviten om Porkala. För mig känns det som om Ulla Olin identifierar sig med porkalaborna på grund av sina krigsminnen och sin egen livslånga evakuering. Hon skriver om det förlorade landet, om längtan och om aldrig väntad återkomst till ett landskap i sönderfall, ett landskap vidrört av död.

*Kan den borttagna vägboan lyftas
mellan nu
och de förlorade åren?*

*En ny riktning blir synlig
som efter bombardemangen
de höga kakeknarna fastklamrade
vid sina murstockar*

En ny riktning en lodrät andakt

*En stillhet omkring orden
Orden som ingenting annat är
än erfarenheter
pinade rådbråkade häcklade
redo att användas
i tacksägelse och sång*

Hemlandssaknaden är kronisk:

*Inte är det egentligen bättre
där borta på andra sidan
men det är annorlunda
Annorlunda i hjärta och sinne
annorlunda skinka och fil
inte vackrare utsikter, inte färre
eller fler sjöar men
just den sjön.*

*Det är som ett håll i sidan
ett symptom ingen riktig åkomma
Det är inget fel på hälsan och kärleken
Just så illa är det
ur Vintertvätt, 1986*

TVÅLÄNNING. Ulla Olin blev lärare vid Sörängens folkhögskola, där hennes make Nils Gustav Nilson från år 1967 också var rektor. Hon undervisade i litteratur, svenska och konst, senare också i film- och teaterhistoria. Under många år var hon verksam inom Smålands Författarsällskap och Nässjö konstförening. Visst engagerar hon sig i bygdens kulturliv, men hon kallar sig hellre tvålännning än smålännning och finlandssvensk upphör hon aldrig att vara.

*Borta kan inte vara hemma
men småningom skylas
av en ny hemkänsla, ett slags
varken – eller ...*

Vardagens allehanda fyller livet, det går många år mellan varje ny diktsamling. De tre barnen kallar hon "sina romaner". Inom henne lever diktningen och de dagliga erfarenheterna tjänar som kompost. Dikter skrivs och skrivs om på nytt, or- →

den hittar hon när tystnaden breder ut sitt oombedda tal och lär henne lyssna. Att dikta är också att se, *Endast den dagen gryr som vi är tillräckligt vakna att se.*

*Att se det som inte är upprepning
i det som ter sig alla dagar lika.
Att se det enastående, unika
i själva upprepningen, i det långa loppet.*

ETT PÅGÅENDE SAMTAL. Ulla Olin är en författare som kommunicerar med sin läsare. Trots att ensamheten omkring henne tätnar pågår ständigt ett samtal mellan text och läsare. Maken var hennes viktigaste samtalspartner och fortsätter att vara det "du" hon riktar sig till i många dikter efter hans död 1988. Han lärde henne att alla ord är lånord och bara kan ägas i gemenskap. Han hjälpte henne att sovra och vänta ut de rätta orden. Sorgen och saknaden följer henne livet ut.

*Ensam, nej till slutet
av mitt liv följer du mig
inte som en skugga, som en del
av mitt blodomlopp, som det glimtvisa
seendet i ett mörkt landskap*

*...
Du är ordet som saknas och väntan
mitt i den ofullbordade meningen*

Samtalet med den älskade fortsätter också i drömmen:

*Vi möttes igen, inte alls underligt
att våra hjärtan då tändes
Jag såg dig i ljuset från ditt
Du såg mig i ljuset från mitt
Ansiktena låg i skugga*

*Vi hörde varandra tala
med röster på långt avstånd
Vad som blev sagt –
inget att bry sig om men tänk
att det hördes på så långt avstånd*

LIV OCH DÖD. I sin sista diktsamling *Oförklarligt lysande*, 2002, skriver Ulla Olin: Livet blir inte värdelösare med tilltagande ålder, drömmarna och önskingarna blir inte färre. Jag har mycket att ta ställning till. Varje dag lär jag mig något nytt, jag har ännu inte lärt mig bli blaserad.

*Döden är det ordlösa, liv är
det ännu inte tystnade, är frasen, smacket
kluckandet, är värken av återhållen gråt
Är omöjligheten att ge upp*

En bräcklig gammal kvinna ser oförfärad döden i ansiktet. Det gäller att avstå, att göra upp en räkenskapsbok som slutar på noll. Med okuvligt livsmod talar hon till oss:

*De levande skall lyfta de döda
på sina armar
De levande skall tacka de döda
för vad de gav under sin livstid
De levande skall förenas med de döda
och därmed känna hur livet vinner
hur livet vidgas till det underverk
det en gång var avsett att bli*

And death shall have no dominion

Ulla Olins diktargärning omspannar en tidsrymd av 63 år. Hon skapar en bildväv som i sin kärva enkelhet är oförklarligt lysande. Den har mognat till otröstlig och läkande insikt:

*Vad lär man sig av livet?
Vad lär man sig av döden?
Se lär man sig, sedan
lär man sig av med att se*

*Vad är det som förlöser?
Ingenting
Insikten om ingenting*

Ulla Olin
f 1920 i Tenala
d 2009 i Husqvarna

Vågbrytning 1939
Verklighetens idyller 1941
Mörk ligger jorden 1943
Tillblivelsedag 1945
Havsfärd 1949
Dagövning 1959
Mötesplats 1962

De levandes mod 1972
Vintertvätt 1986
Inte nu men nu 1989
Eftervärme 1990
Solen installerad 1992
Närmare dikt, till dig 1993
Försök till testamente 1995

Dröm om viktlöshet 1999
Oförklarligt lysande 2002

Urvalsvolymer:
Valda dikter 1939-1989
Vid en isrand 2003

Bästa julklapparna hittar du hos Schildts & Söderströms

Kjell Westö
DEN SVAVELGULA HIMLEN
34 €

Kjell Westö
DRAKARNA ÖVER HELSINGFORS
25 €

Eva Frantz
BLÅ VILLAN
28 €

BARA ETT BOOK
Svenska grodor i Finland #2
18 €

Stig-Björn Nyberg
BOKHUSET
34 €

Samu Nyström & Jörn Donner
MÄRKLIG ÄR NU VÄRLDENS GÅNG
38 €

Karin Erlandsson
PÄRFISKAREN
23 €

Malin Klingenberg & Joanna Vikström Eklöv
RAKELS MIRAKEL
18 €

Merete Mazzarella
OM LIVETS MENING
32 €

Philip Teir
SÅ HÄR UPPHÖR VÄRLDEN
30 €

Anders Larsson
ETT BARNS MEMOARER
28 €

Anders Larsson
KALEVALA FÖR LATA
15 €

Sanna Mander
NYCKELKNIPAN
20 €

Katarina von Numers-Ekman
EN ANNAN BEA BLADH
20 €

Sanna Tahvanainen & Lena Frölander-Ulf
KURRE SNOBB OCH POPCORNEN
20 €

**Vinnare av Rudolf Koivu-priset
NOMINERAD TILL FINLANDIAPRIS
för barn- och ungdomslitteratur 2017**

Alla SFV-medlemmar får 35 % rabatt på allmän litteratur hos oss!

Du får rabatten i vår nätbokhandel litteratur.sets.fi med kampanjkoden »Aktie123«. Här hittar du hela vårt sortiment med hundratals titlar. Öppet dygnet runt!

Du får också rabatt i S&S bokhandel, Snellmangatan 13, Helsingfors. Öppet vardagar kl. 9–12 och 13–16.

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

Här anmäler vi böcker som mindre förlag och andra självständiga utgivare gett ut, eller som SFV-medlemmarna gett ut på eget förlag. Förutsättningen är att boken kan köpas eller beställas av allmänheten.

Gör så här: Skicka en kort synopsis på boken och skribenten samt en pärmbild till redaktion@sfv.fi. Beskriv gärna bokens utformning och sidantal. Och viktigast: meddela var intresserade kan köpa eller beställa boken.

LITORALE

OSS EMELLAN

Gitta Hallakorpi
ISBN: 978-952-5045-95-6
147 s. limbunden
Rek. pris: 29,50 e

I boken möter du känslor som kryper in under huden, och personer med särpräglade vanor som brottas med sin skräck. En del styrs av svåra minnen, skuld och tankar om hämnd. Ofta är kärleken eller frånvaron av den en katalysator. Boken berör frågor om våld, vem som är stark eller svag, varför en psykisk kollaps är oundviklig. Den banar väg för en utväg och inger hopp.

EN STORM ÄR LÖS

Gustav Wickström
ISBN: 978-952-5045-93-2
235x170 mm, Limbunden,
Illustrerad. Rek. pris: 33,90 e

Under självständighetens första månader utkämpades ett inbördeskrig efter ryska revolutionen och kejsardömet sammanbrott. Svallvågorna svepte in också över Åbolands skärgård. Gustav Wickström har rest i skärgårdshavet och hans iakttagelser finns nu i bokform. Skildringen av händelserna bygger på intervjuer, dagboksanteckningar och brev, och förmedlar svårigheterna som skärgårdsborna upplevde.

FÖRLAGET M

FÄNGSLAD

Tatjana Brandt
ISBN 9789523330863
150 s. Häftad.
Pris: 5,90 e

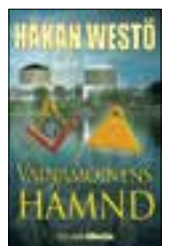
Fängslad är en personlig essäsbok om litteratur, livet, depression, läsning, eskapism, död och överhettade känslor. Den sträcker sig från 1700-talsförfattaren Frances Burney över Inger Christensen och Ann Jäderlund till en lång text om J.K. Rowlings Harry Pottersvit. En bok för dem som vill ha sällskap när de strövar eller störtar omkring i litteraturen.

DEMOKRATINS ÖDE

Nils Erik Forsgård (red.)
ISBN 9789523330894
250 s. Häftad.
Pris: 23,90

Finland firar 100 år. Men hur står det till med demokratin i landet? I antologin medverkar: Nils Erik Forsgård (red.), Mikko Majander, Erkki Liikanen, Tuuli Kaskinen, Janne Virkkunen, Johanna Korhonen, Leif Salmén, Suvi-Anne Siimes, Pär Stenbäck och Sami Borg. Olav S. Melin intervjuar Tarja Halonen och Björn Wahlroos om demokratins tillstånd och framtid.

SANDELIN MEDIA OY AB

VÄINÄMÖINENS HÄMND

Håkan Westö
ISBN 978-952-68618-7-6 (limbunden)
132 s. limbunden. Pris: 15 e
Fråga efter boken i bokhandeln, eller beställ via www.sandelinmedia.com/forlag

I Håkan Westös tredje action-thriller hittar vi journalisten Joel Dunstberg på semester i Hangö med flickvännen Karin Hjelt, agent vid det finska kontraspionaget. Semestern avbryts tvärt då Johan Marschlin – som forskat i esoteriska sällskap i Finland – mördas. Ledtrådarna skickar duon på ett hisnande äventyr i historiska omgivningar i södra Finland.

ALICE OCH WILHELM - EN VIBORGSKRÖNIKA

Carl Fredrik Sandelin
ISBN 978-952-68618-4-5 (inbunden)
288 sidor, rikt illustrerad. Riktpris: 35 e.
Beställ via www.sandelinmedia.com/forlag

Boken skildrar Alice och Wilhelm Hackmans liv, och en tid före och efter sekelskiftet 1800-1900 då samhällsengagemang och arbete för det allmänna bästa ansågs naturligt och nödvändigt. Boken skildrar även staden Viborg, närstående viborgsfamiljer, samt det hackmanska familjebolagets och Viborgs roll för handelns utveckling i Finland.

FONTANA MEDIA

TILL DEN LILLA MÄNNISKAN INTILL

Amanda Audas-Kass
ISBN: 978-951-550-841-6
Boken kan beställas på www.fontanamedia.fi
Pris: 22,90 e

Människorna gör vårt liv. De formar oss mer än något annat. De ger mer än något annat och tar mer än något annat. De lyckas samtidigt vara både det starkaste och det sköraste av allt. I sin nya bok skriver Amanda Audas-Kass om de tåliga relationerna och banden som brast, om litenheten och styrkan – både vuxna människors och nyföddas.

SORGENS GÅVA ÄR EN VIDGAD BLICK

Patrik Hagman
ISBN: 978-951-550-843-0
Boken kan beställas på www.fontanamedia.fi
Pris: 27,90 e

Patrik Hagmans son dör i cancer sex år gammal. Något år efter dör hans fru i en plötslig hjärnblödning. Från att leva familjeliv blir han ensam. Och när sorgen ska hanteras blir även minnet av pappan, som dog när Patrik Hagman var 21 år, närvarande på nytt. Patrik Hagman skriver om vad som händer i en människa när sorgen kliver in i livet.

PROCLIO

GUSTAF JOHN RAMSTEDT - EN MONGOLSJÄL I PROFESSORSROCK.

Anna Lena Bengelsdorff
ISBN 978-952-67524-4-0
200 sidor, rikt illustrerad. Pris: 30 e
I bokhandeln. Eller beställ på www.proclio.fi eller via info@kilabok.fi

Gustaf John Ramstedt (1873–1950) är en av finländska vetenskapens klarast lysande stjärnor. Från fattiga förhållanden steg han till en av de internationellt mest berömda personerna i den finländska vetenskapens historia. I dagens främlingsfientliga värld kan hans sätt att närma sig andra kulturer och människor utgöra ett viktigt exempel. Anna Lena Bengelsdorffs biografi skildrar en märklig personlighet och tar läsaren med på äventyrliga färder i Asiens inre.

FÄNGLÄGERHELVETET DRAGSVIK - MASSDÖDEN I EKENÄS 1918

Sture Lindholm
ISBN 978-952-67524-3-3
288 sidor, inbunden med hårda pärmar, rikt illustrerad
Pris: 34 e

Efter inbördeskriget förlades omkring 10 000 röda fångar i de tidigare ryska kasernerna utanför Ekenäs. På ett par månader avled mer än 3 000 av dem, finländska män i sin bästa ålder. Fängelsetragedin resulterade i Finlands största massgrav och en internationell skandal. Fil. mag. Sture Lindholms bok, baserad på gedigen arkivforskning, beskriver den fasansfulla lägervardagen – och hur allting utmynnade i en massdöd av aldrig tidigare skådad omfattning i Finland.

SCRIPTUM

RÅA BÖNOR INATT

Henrik Jansson
ISBN 978-952-7005-47-7
Häftad, 282 sidor
Köpa i din lokala, finlandssvenska bokhandel eller i Scriptums webbutik, www.scriptum.fi
Cirkapris: 26 e

I sin nya novellsamling gestaltar Henrik Jansson möten mellan människor i olika livssituationer. Texterna befolkas av äldre föräldrar, vuxna barn som försöker ta ansvar för dem, personer i tväsamhets- eller vänskapsrelationer, och enskilda, udda gestalter i kamp med omgivningens förväntningar. Det är människor som står utanför makten och härligheten, men som hjälper varandra att överleva med värdighet. Jansson närmar sig dem ömsint, och låter deras röster ljuda.

ÖVERLEVA ELLER LEVA? ATT BLI FRI FRÅN DEPRESSION

Alexandra Sippus (red.)
ISBN 978-952-7005-50-7
Häftad, 121 sidor
Köp i din lokala, finlandssvenska bokhandel eller i Scriptums webbutik, www.scriptum.fi
Cirkapris: 23 e

Depression är en vanligt och farlig sjukdom. Den drabbar många; ändå talas det lite om den. För Alexandra Sippus gick det så långt att hon försökte ta sitt liv. I dag är hon frisk och vill berätta sin historia för att sprida kunskap, förståelse och hopp. Hon har också intervjuat fyra andra som hittat en väg ut ur depressionens mörker. I boken medverkar representanter för psykiatri och mentalvård som belyser depression och psykisk ohälsa ur olika synvinklar.

SLEF-MEDIA

DUGER JAG FÖR GUD?

Leif Erikson

ISBN: 978-952-5578-69-0
72 sidor (180 x 180 mm), mjukband.
Pris: 9,50 e
Boken kan beställas från: slef-media@
slef.fi, tfn 050 400 9135, www.slef.fi/
slef-media

■ ”Hur finner jag en nådig Gud?” Den frågan förde Martin Luther ut på hans mödofyllda vandring, som senare ledde till reformationen. I boken slår läsaren följe med teologie doktor Leif Erikson som, utgående från Stora Galaterbrevskommentaren, citerar och kommenterar reformatorn. Den är ett led i SLEF-Medias strävan att uppmärksamma att det har gått 500 år sedan reformationen fick sin begynnelse.

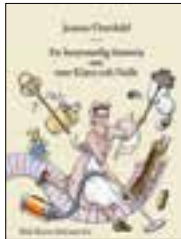
FINNS DET EN GUD?**EN ANALYS AV VETENSKAPENS RELATION TILL TRON**

John Lennox och Göran Stenlund

ISBN: 978-952-5578-68-3
176 s. (135 x 210 mm), mjukband. Pris: 14 e
Boken kan beställas från: slef-media@slef.fi,
tfn 050 400 9135, www.slef.fi/slef-media

■ Många hävdar att vetenskapen visat att det inte finns någon Gud. Boken inbjuder till en analys av påståendet. I vilken riktning pekar vetenskapen? Den är en förkortad version av John Lennox uppmärksammade bok *God's Undertaker – Has Science Buried God?* vars svenska översättning *Guds dödgrävare – Har vetenskapen begravt Gud?* är utgiven av CredoAkademin.

FIRMA B. M. STORGÅRDS, PROSAIK

EN BESYNNERLIG HISTORIA OM TANT KLARA OCH NALLE

Jeanna Oterdahl

ISBN 978-952-93-9290-2
22 s. Inbunden. Pris: 14,90
Säljs i bokhandeln, hos Luckan Raseborg och av utgivaren: Firma B. M. Storgårds, Prosaik, bm.storgards@karis.nu, +358405926728

■ Mamma är borta. Tant Klara är här. Hon tycker att vår Nalle är en gris. Då blir det en spännande dag. Och natt. Och en förvåningens morgon! Ur 50-talssamlingen *Dansa, min visa!*, en saga på vers av den svenska författaren Jeanna Oterdahl (1879–1965). För barn av idag är den historiska men innehåller tidlösa ämnen. Bilderna är gjorda av Karin Holmström och skildrar det årtionde då boken kom ut.

VI BLIR DET VI SER KORTPROSA

Birgitta Maria Storgårds

ISBN 978-91-87949-48-7
155 s. Dansk band. Cirkapris: 20 e
Säljs i bokhandeln, hos www.ordvisor.se och av författaren: Firma B. M. Storgårds, Prosaik, bm.storgards@karis.nu, +358405926728

■ Texter kring fiktiva liv och möten. Om det handlat om ett musikaliskt verk skulle tonart, tempo och styrka mellan olika delar variera – precis som de gör i levande livet, och i de här berättelserna. Även om texterna är fristående för de också ett slags samtal med varandra. Men här bryr sig inte myrorna om elefanterna, och stråna på marken betyder något särskilt trots att de inte är träd.

LABYRINTH BOOKS

FRÅN ST. HUBERTUS OCH KALEVALA TILL DEN MODERNA JAKTETIKEN

Lorenz Uthardt

ISBN 978-952-5986-19-8
256 s. Pris: 30 €
I bokhandeln, eller beställ via
www.labyrinthbooks.fi

■ Jakten i Finland grundar sig på respekt för naturen. Många av de urgamla ritualerna lever fortfarande kvar i den moderna jakten. I Europa står skyddshelgonet Saint Hubertus i centrum för jaktutövningen i de katolska länderna där han som den första viltvårdaren förespråkade djurens rätt. Lorenz Uthardt granskar etiken inom jakten.

CARL GUSTAF MANNERHEIM -SPJUVERN SOM BLEV MARSKALKEN AV FINLAND

Holger Strandberg, red. Björn Stenbacka.

ISBN 978-952-5986-23-5
I bokhandeln, eller beställ via www.
labyrinthbooks.fi. Pris: 25 e

■ Som liten var Carl Gustaf Mannerheim en spjuver, i tonåren blev han relegerad från lyceet och kadettskolan. Han spenderade nästan 30 år i den ryska armén, och var överbefälhavare för försvarsmakten under de fyra krig. Han byggde upp Röda Korset i Finland, och var en gentleman med ett gott hjärta. Kvinnorna flockades runt den stilige, språkkunnige och världsvane officeren.

TORE OCH HERDIS MODEENS STIFTELSE

DIAKONISSAN KARIN-MITT I MÄNNIKOVIMLET

Benita Ahlnäs (red.)

ISBN 978-952-67973-8-0
99 s. 25x17cm, inbunden. Rikt illustrerad.
Pris: 20 e
Säljs bl.a. på Akademiska bokhandeln i Helsingfors, Drumsö köpcentrum, Suomalainen kirjakauppa och Luckan i Borgå.

■ Boken handlar om Karin Salenius snåriga väg till yrket hon som barn drömde om och arbetet som diakonissa främst i Johannes församling i Helsingfors. Boken kan ses som en fristående fortsättning till de år 2013 utgivna böckerna ”Eldsjälen Karin Allardt Ekelund” och ”Himlen har varit nära. Mitt liv som präst: Päivikki Ahonen”. Gemensamt för böckerna är fokus på kvinnor som gått utanför sina egna bekvämlighetszoner för att kunna förverkliga sina drömmar.

GUNNAR HÖGNÄS

VÄGGFÖNSTER

Gunnar Högnäs

ISBN 978-952-93-9315-2
140 s. häftad. Cirkapris 20 e.
Finns att köpa i bokhandlar, på nätet och direkt från Ett Projekt Ryggverk, gunnar.hognas@gmail.com

■ Efter två diktsamlingar återkommer Gunnar Högnäs med den avslutande delen i Lilla barriärtrilogin, *Väggfönste*. Det artar sig till en resa i tid och rum, språk och bild, landsort och storstad. Mest framträder Sydösterboten och Åbo med omnejd, med tillägg för vissa utflygningar och nerslag i andra oroshärdar.

HELMER KING

LILLKUNG AF KONOS-SÄTO

Helmer King

ISBN 978-952-93-9070-0
150 s. Limbunden, rikt illustrerad. Cirkapris 30 e
Finns i bybutiken i Esse, i bokhandlarna i Jakobstad och Nykarleby samt i Luckan i Karleby. Även av författaren: hkingesse@gmail.com

■ Släkten Lillkung härstammar från driftiga handelsmän, hantverkare och musiker. En del reste till Amerika och ändrade namnet till King. De är ättlingar till spelmannen Johan Mattson Lillkung. Men boken är inte en renodlad skäktbok utan behandlar företagsverksamheten i Esse i slutet av 1800-talet. Där fanns Lillkungs Lanthandel där man kunde köpa allt från pistoler, munspel, tygvaror, husållsvaror, böcker, järnvaror och livsmedel.

EKENÄSSÄLLSKAPET

VÅR LILLA STAD**SVEN HOLMSTRÖMS KRÖNIKOR I VÄSTRA NYLAND 1978-1997**

200 sidor, inbunden. Pris: 28 e
Köp i Kungsbokhandeln i Ekenäs eller i Akademien i Helsingfors

■ Vår lilla stad hette krönikan som signaturen Norman (redaktör Sven Holmström) hade i Västra Nyland i närapå 20 år. Där noterade han vad som hände i hemstaden Ekenäs, kommenterade finter i kommunalpolitiken, följde med vad som timade i kyrka och församling, vakade över miljön och reagerade på ingrepp som hotade småstadsidealen. Notiserna tecknar den lokala historien under två decennier.

SVENSKA KVINNOFÖRBUNDET

KVINNOKAMP I HUVUDSTADEN SVENSKA KVINNOFÖRBUNDETS HELSINGFORS-AVDELNING 110 ÅR

Malin Bergström och Anna von Bonsdorff

ISBN 978-952-93-9674-0
Limbunden, 52 sidor. Pris: 5 e
Boken säljs på olika evenemang, och kan beställas på helsingfors@kvinnoforbundet.fi.

■ Svenska Kvinnoförbundets Helsingforsavdelning grundades 1908 och är den äldsta av Svenska Kvinnoförbundets lokalavdelningar. Verksamheten har sedan starten präglats av ett aktivt samhällsengagemang för rättvisa och jämställdhet. Med historiken firar Helsingforsavdelningen sitt 110-årsjubileum.

FÖRLAGS AB FORUM FÖR EKONOMI OCH TEKNIK

FÅGEL ELLER FISK

Bosse Österberg

ISBN 978-952-93-9425-8
Limbunden, 112 sidor. Pris: 20 e
Beställ boken via Boklund: info@boklund.fi

■ Tuschpennan är mäktigare än svärdet! Den mångsidige snapsvisesnickaren, musikern, författaren, illustratören och arkitekten Bosse Österberg har gett ut ett nytt prosaverk med anekdoter och illustrerade ordlekar som har publicerats i Forum för ekonomi och teknik åren 2009–2017. Boken innehåller även nyförfattad text i humoristisk. Bosses kvicka ordlekar samt tokroliga bilder och observationer från livets alla områden har stor igenkänningspotential för finlandssvenskarna.

ÖPPEN NOMINERING TILL SFV:S PRIS OCH MEDALJER 2018

Nominera dina kandidater senast 31.12.2017

SÅ HÄR GÖR DU:

Nominera dina kandidater på www.sfv.fi/nominera

På sidan finns en länk till nomineringsformuläret med noggranna instruktioner. På sidan finns också länkar till beskrivningar av prisen och medaljerna, och till en lista på tidigare pris-mottagare (nominera inte i onödan personer som redan fått ett SFV-pris eller en SFV-medalj).

Både föreningar och privatpersoner kan nominera kandidater. Nomineringen skall innehålla formella och icke-formella meriter, behövlig dokumentation och referenser till personer som vid behov kan ge mer information.

Endast elektroniska nomineringar tas emot – har du inte dator eller annars behöver hjälp, vänd dig till en bekant eller till närmaste bibliotek.

Nomineringstiden tar slut 31.12.2017.

Alla SFV:s pris och medaljer delas ut på föreningens vår- och utdelningsfest i april 2018.

